

Збірник наукових матеріалів
XXXVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ІННОВАЦІЇ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

18 листопада 2019 року

Частина 13

м. Вінниця

Інновації науки XXI століття, XXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 18 листопада 2019 року. – Ч.13, с. 76.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Інновації науки XXI століття», 18 листопада 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Аркушенко Г.Г.</i> ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКІВ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ.....	5
<i>Баранчук О.В.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (РІВЕНЬ А1-А2).....	12
<i>Бєлей Т.Я.</i> ФОРМУВАННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗА УМОВ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	16
<i>Борзик О.Б., Сичова Н.М.</i> РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ	21
<i>Гапонюк О.А.</i> ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ Kahoot! НА ЗАНЯТТІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	24
<i>Герасютенко В.С.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП	26
<i>Гончар Л.В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ СІМЕЙ НА ОСНОВІ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	31
<i>Докучай Д., Драгунов Л., Єременко О.</i> ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛЬНИХ АРБІТРІВ ПОЧАТКОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	34
<i>Духан Г.М.</i> СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ - ЗАПОРУКА УСПІХУ ДИТИНИ	41
<i>Духан С.В.</i> МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТВОРЧИХ ІГОР У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	46
<i>Євдокімова М.С.</i> АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	50
<i>Зінов'єва Д. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ЗІ СТЕРТОЮ ФОРМОЮ ДИЗАРТРІЇ	52
<i>Каденко І.В., Щетініна А.С.</i> ПЕДАГОГІЧНІ КОНКУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВЧИТЕЛІВ	56

<i>Калініченко Н.В., Єрошенко В.В.</i> ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ	60
<i>Карач А.</i> СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ХУДОЖНІХ СВЯТ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	67
<i>Квакуш Є.А.</i> ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	71

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКІВ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

*Аркушенко Г.Г.,
викладач фармацевтичних дисциплін
голова циклової комісії викладачів
фармацевтичних дисциплін
КЗ «Бериславський медичний коледж»
Херсонської обласної ради*

Технологія критичного мислення – це сучасна освітня технологія, розроблена американськими спеціалістами з педагогіки на основі узагальнення досвіду світової педагогіки та психології і виходячи із актуальних потреб системи освіти.

Розвиток критичного мислення стає найактуальнішим за часів інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних або інших обставин, без ефективного вирішення проблем, значна частина яких не передбачувана. У цьому сенсі є очевидною життєва необхідність формування критичного мислення для вітчизняної системи освіти.

Критичне мислення починається як перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток свідомого самостійного мислення студентів.

Ця методична система, впроваджена у навчальний процес, створює умови, які дозволяють викладачам керувати навчанням студентів. Вона дає викладачам можливість:

- активізувати мислення;
- формувати цілі навчання;
- залучати студентів до плідного обговорення;
- мотивувати навчання студентів;
- активно залучати студентів до навчального процесу;
- стимулювати зміни;
- показати різні точки зору;

- допомогти студентам ставити власні запитання;
- забезпечувати обробку інформації.

Керуючи навчальним процесом, викладач стає не лише каналом передачі інформації. Критичне мислення потребує здатності розуміти та вміння розмірковувати над тим, що людина знає, про що думає. Щоб це сталося, студенти мають навчитися усвідомлювати своє значення та розуміння. Часто вони недостатньо добре активізують свої попередні знання, що ускладнює осмислене сприйняття нової інформації. Студенти можуть заплутатись у новому матеріалі, що ускладнює подальше навчання. Для того, щоб навчитися думати критично, студенти мають усвідомити, що саме вони знають.

Люди, які мають навички критичного мислення, базують судження на доказах, шукають зв'язок між предметами. Такими людьми майже неможливо маніпулювати. Вони вміють перевірити використану інформацію, проаналізувати твердження, що лежать в її основі. Ці навички потрібні всім – студентіві на уроці, вчителіві в класі, інженеру на робочому місці. Цим і пояснюється актуальність впровадження технології формування критичного мислення. Не всі види розумової діяльності можна назвати критичним мисленням. Так, запам'ятовування кардинально відрізняється від критичного мислення. На жаль, ми часто перевіряємо на тематичних виключно обсяг пам'яті студентів. Така складна розумова операція, як розуміння, на першому етапі також не є критичним мисленням, бо студент сприймає лише те, що створив хтось інший. Мислення стає критичним тоді, коли нові, уже зрозумілі ідеї перевіряються, оцінюються. [1, с.11].

Тобто критичне мислення – мислення оцінне, яке розвивається шляхом накладення нової інформації на особистий життєвий досвід. У цьому і є відмінність критичного мислення від мислення творчого.

Особливості навчального процесу, побудованого на засадах критичного мислення:

1. У навчання включаються завдання, розв'язання яких потребує мислення вищого рівня.

2. Навчальний процес обов'язково організований як дослідження студентами певної теми, що виконується шляхом інтерактивної взаємодії між ними.
3. Результатом навчання є не засвоєння фактів чи чужих думок, а вироблення власних суджень через застосування до інформації певних прийомів мислення. Критичне мислення потребує від студентів достатніх навичок оперування доказами та формулювання умовиводів. Сюди ж відноситься і здатність знаходити та інтерпретувати оригінальні документи та джерела інформації, аналізувати аргументи, обґрунтовувати висновки міцними доказами.
4. Студенти повинні бути вмотивовані до обговорення проблеми, а не намагатися уникнути її розв'язання. Вони мають працювати всі разом, щоб досягти спільного консенсусу.

На мій погляд, найголовніше на заняттях - створення ситуації успіху, щоб дати змогу кожному студентові розкритися повністю. Для цього необхідно:

1. Зняти страх («Це просто», «Це легко», «Не вийшло - нічого страшного, попрацюєш і обов'язково вийде»), і
2. Надати приховану допомогу («Я вважаю, що краще б почати з цього...», «Мені здається, що основне тут...»).
3. Уміти авансувати особу («У тебе все вийде»).
4. Використовувати прийом персональної винятковості («Саме ти...»).
5. Зробити педагогічну оцінку результату («Ти це добре зробив», «Ось тепер вийшло чудово»).

Заняття з використанням технологій критичного мислення я часто починаю з розминки, яка замінює організаційні моменти на початку кожного заняття.

Мета розминки: активізація емоційної діяльності студентів на занятті.

Так, на початку заняття я пропоную закінчити одним словом речення: «уміти мислити необхідно для того, щоб...»

На етапі актуалізації і рефлексії, під час групової і індивідуальної роботи я використовую стратегію «Асоціативний куш», дотримуючись певних правил:

1. на дошці в центрі записую ключове слово або фразу;

2. біля нього записуємо будь-які слова, що спадають на думку;
3. після заповнення «куща» вказую проблеми для розгляду яких потрібна додаткова інформація, яку отримаємо на занятті.

Асоціації на дошці – цей метод залучає власний досвід студентів, має високий рівень зацікавленості, проводиться фронтально.

Наприклад: заняття на III курсі по темі " Приготування водних витяжок з використанням екстрактів-концентратів. Фітопрепарати промислового виробництва ". Я звертаюсь до студентів: «Які слова асоціюються зі словом « фітопрепарати »? Студенти пропонують і їхні відповіді фіксують на дошці.

Активна пізнавальна діяльність студентів передбачає вміння відповідати на запитання, що не мають однозначної відповіді.

Приклади проблемних питань, які містять суперечності:

- « Чи завжди з листя готують настої ? »
- «Ви всі бачили розчин фурациліну. Що треба робити при його виготовленні?»

В своїй практиці я часто використовую запитання: Яка в тебе точка зору на ... Чи є в тебе точка зору на ... Які в тебе є докази... Яким є твій висновок... Яким буде результат...

На заняттях з використанням технологій критичного мислення я використовую різні прийоми.

Приєм « Позначки» (інтерактивна система нотаток для ефективного читання та мислення).

Читаючи підручник потрібно робити позначки на полях. Позначки мають бути такими:

Ставте « □ » на полях, якщо прочитане підтверджує те, що ви вже знаєте.

Ставте « - » (мінус) , якщо прочитане відрізняється від того , що ви вже знаєте, чи думаєте, що суперечить вашим уявленням.

Ставте «+» (плюс) на полях, якщо прочитане несе для вас нову інформацію.

Ставте « ?» (знак питання) на полях, якщо ви натрапляєте на інформацію, яка вас бентежить, чи якщо хочете знати про щось більше.

Прийом « Синкан».

Одним із інтерактивних прийомів роботи на занятті є складання синканів.

Синкан – це вірш, який синтезує інформацію і факти у стисле висловлювання, яке описує чи віддзеркалює тему.

Самостійна робота у стилі « синкан» допомагає студентам у первинному сприйнятті теми, спонукає до проблемної роботи над текстом, розвиває творчі здібності, уяву студента, вміння нестандартно мислити. Це своєрідна цікавинка філософського змісту, що вимагає ретельного обміркування на основі глибокого розуміння речей. Кожен може відчувати себе поетом, виявити власний погляд на прочитане, почуте. Таким чином, синкан забезпечує високоефективну роботу з розвитку критичного мислення, спонукає студентів у великому обсязі відібрати основну і відтворити її у стислій формі.

Синкан вимагає певної побудови. Це поетична мініатюра з 5- ти рядків за такою схемою:

Приклади синканів: Тема. Порошки.

1. Порошок.
2. Сипучі, однорідні.
3. Подрібнюється, змішується, дозується.
4. База для вивчення складніших лікарських форм.
5. Твердість.

Прийом « Мозковий штурм».

Мозковий штурм – це методичний прийом, застосування якого сприяє розвитку вищого рівня мислення, допомагає знаходити нові рішення через вияв індивідуальних здібностей кожного, спонукає до розвитку творчості, критичності, вчить застосовувати набуті знання на практиці.

Механізм проведення його простий і доступний. Викладач об'єднує студентів у групи, учасники яких ознайомлюються з конкретними завданнями і проблемою, над розв'язанням якої вони будуть працювати. Пізніше кожен зі студентів пропонує свої ідеї, шляхи розв'язання того чи іншого питання, що було поставлене перед ними. Під час мозкового штурму ніхто не коментує

думки і не дає їм оцінок. Кожен учасник групи вільно висловлює власну ідею або декілька ідей.

Метою цієї методики не є досягнення кількості за рахунок якості, а залучення до роботи всіх учасників.

Етапи проведення мозкового штурму:

1. Організаційний момент. Викладач визначає лідера і секретаря, які контролюють процес висунення ідей.
2. Визначення проблеми. Вибирається конкретна проблема і точно формулюється.
3. Мозковий штурм. Висловлюються розв'язки проблеми, а студент, відповідальний за це, записує їх.
4. Групування. Схожі розв'язки групуються.
5. Оцінювання. Обговорюється кожен із розв'язків. Вибирається кілька цікавих ідей, які потрібно буде досліджувати далі.
6. Відбір. Відбираються ті ідеї, що найкраще розв'язують проблему, яку ви перед собою поставили.
7. Дії. Ставиться питання, чи буде ефективний певний розв'язок, і намічаються шляхи втілення його в дію. Ніхто не повинен критикувати чи коментувати розв'язок на цьому етапі. [2, с.47].

Приклади використання прийому « Мозковий штурм»

Тема. Виготовлення водних розчинів з легкорозчинних лікарських речовин.

Прийом „ Мозковий штурм»”

При розчиненні лікарської речовини у водному розчині його об'єм збільшується. Чим це можна пояснити та чи завжди це відбувається ?

(При розчиненні лікарської речовини у водному розчині відбувається збільшення об'єму розчину тільки тоді, коли лікарської речовини буде вище 3%).

Впровадження елементів технології критичного мислення дає студентові вміння: критично мислити; відповідально ставитися до власної освіти; співпрацювати з іншими; здобувати знання впродовж усього життя.

Робота по формуванню та розвитку критичного мислення на заняттях з технології ліків одночасно формує у студентів низку ключових компетентностей. Перш за все – «уміння вчитись», тобто вміння самостійно здобувати знання у будь-якому вимірі простору навчання. Студенти вчаться організовувати свою роботу з розв'язання актуальних проблем і досягнення потрібного результату, набувають навичок самоконтролю, самооцінки і самовдосконалення. Та й сама співпраця між мною і студентами сприяє формуванню соціальної компетентності. Студенти вчаться визначати проблеми і межі діяльності, ефективно співпрацювати, бути ініціативними і відповідальними за прийняття рішень, обґрунтовано долати суперечки. Також, на мою думку, це один із шляхів виховання активної особистості, що може взяти на себе ініціативу і діяти у межах правового поля. Це засіб формування та розвитку критичного мислення і, водночас, розвитку творчих здібностей студента. Крім того, методи які я використовую на заняттях з технології ліків створюють додаткову мотивацію до навчання. Студенти добре засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво.

Мені проведення занять по впровадженню елементів технології критичного мислення дає: уміння створювати атмосферу відкритості та відповідальної співпраці; можливість використати інші моделі та методики навчання, що сприяють розвитку навичок критичного мислення й самостійності у навчанні; стати практиком, який вміє аналізувати свою діяльність; стати джерелом цінної та професійної інформації для інших викладачів.

Література:

1. Дженні Л. Стіл, Куртіс С. Мередит та Чарльз Темп. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів». Посібник.
2. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред. Пометун О.І. «Технології розвитку критичного мислення учнів». – К.: Видавництво «Плеяди», 2006.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (РІВЕНЬ А1-А2)

Баранчук О.В.

викладач

Підготовчого відділення

Київський національний

університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

У сучасній системі освіти склалась ситуація, коли усталені методи, прийоми і форми навчання потребують переосмислення, корекції та нових педагогічних та методичних рішень. Перед усім це зумовлено впровадженням та широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). ІКТ активно застосовуються для передачі інформації та забезпечення взаємодії викладача та студента. Використання нових інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов та російської мови зокрема є одним з найважливіших аспектів вдосконалення й оптимізації навчального процесу, збагачення арсеналу методичних засобів і прийомів, що дозволяють урізноманітнити форми класної та самостійної роботи і перетворити процес навчання новій мові на більш цікавий і творчий.

У сучасних наукових джерелах інформаційно-комунікаційні технології визначаються як сукупність засобів, методів та ресурсів, що можуть бути використаними для комунікації та для створення, передачі і розповсюдження інформації [4, с.10].

Нині, в умовах постійного росту об'ємів і швидкості оновлення знань, особливо актуальною стає задача організації самостійної пошукової та дослідницької роботи студентів. ІКТ є одним з основних пріоритетів у навчанні російської мови як іноземної, вони дозволяють не тільки збагатити заняття новими видами завдань, але роблять самостійну роботу набагато ефективнішою.

Говорячи про інформаційно-комунікаційні технології у навчанні Тихомиров В.П. використовує термін «смарт-освіта» – організована взаємодія

предмета науки, слухача, викладача та інших учасників процесу, що здійснюється з використанням технічних інновацій та Інтернету і націлена на формування системного багатовимірного бачення предмета науки [5, с.10]. Науковець стверджує, що ІКТ є технологіями майбутнього і мають більше переваг, ніж методи і форми класичного навчання. Саме тому сучасний науковий погляд спрямований на дослідження ІКТ у навчанні різних предметів та дисциплін [6, с.23]. У зв'язку з постійним ростом різноманіття технологій, що можуть бути використані у навчанні іноземних мов, дослідження принципів і прийомів ІКТ є актуальною проблемою.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов активно обговорюється протягом останніх 15 років [2]. Проблему використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та у навчанні іноземних мов досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені: Е.Г. Азімов, С.З. Алберова, В.Ю. Биков, А.Н. Богомоллов, О.А. Зимовець, Т.І. Носенко, Н.В. Сороко, Г.А. Чередніченко, Т. Ваер, А. Fitzpatrick, А. Kukulska-Hulme, F. Malin, M. Pegrum.

Проте початковому етапу навчання (рівень А1 – А2) іноземної мов приділено недостатньо уваги і накопичений досвід ще мало відображений у науково-методичній літературі.

Мета і завдання доповіді полягають в узагальненні досвіду ведення практичних занять з іноземної мови з використанням змішаної моделі навчання та виявленні стратегій та прийомів використання інформаційно-комунікаційних технологій у практиці викладання на початковому етапі.

Інтеграція інформаційно-комунікаційних інструментів у процес навчання іноземної мови (рівень А1-А2) відбувається за допомогою таких форм роботи: презентації, практика, онлайн-словники, комунікації, фрагментарне використання додаткового матеріалу аудіо- та відеонаочності, використання інтернет-сайтів, соціальних мереж, мобільних додатків для спілкування зі студентами та обміну інформацією з ними [3].

Презентація у PowerPoint може бути використана з лінгвометодичною метою вже на початковому етапі навчання. Презентація – це відмінний засіб

візуалізації, який можна впроваджувати через декілька тижнів після початку навчання для відпрацювання лексичних та граматичних тем. Презентації незамінні при роботі зі студентами на початковому етапі навчання, вони дають можливість при мінімальному лексичному запасі опиратися на візуальний образ нових реалій. На першому етапі викладач пропонує власні презентації, що включають в себе елементи лексико-граматичні завдань. В подальшому (рівень А2) викладач стимулює студентів створювати свої презентації і демонструвати їх у класі обговорювати з учасниками групи. Це завдання є прикладом індивідуального підходу до кожного студента: можна обирати теми для презентацій за рівнем складності, визначати кількість слайдів у кожному конкретному випадку. Підготовка презентації і подальше обговорення у класі має не тільки навчальну мету, але і виховну та розвиваючу: студенти вчаться ставитися з повагою до різних культур, націй, толерантно і з розумінням відноситися один до одного, розширюють свій світогляд.

Електронна пошта є відносно новою формою письмової комунікації, яка широко використовується у всіх сферах людської діяльності, проте не знайшла належного відображення у методиці навчання іноземної мови. Саме електронна пошта дає можливість перевести навчання з умовно мовленнєвої сфери на рівень реальної комунікації. Студенти при цьому вдосконалюють навички письма і читання, знайомляться з нормами мовленнєвого етикету, що є особливо важливим для іноземців. Також з допомогою електронної пошти викладач має змогу відправляти аудіо та відеофайли, ділитися pdf-документами та посиланнями на інтернет-ресурси, здійснювати контроль самостійної роботи студентів. Тож роль викладача іноземної мови полягає не тільки в інтенсифікації навчального процесу, а розширюється до надання допомоги студентам в розумінні культури, культурних цінностей і учасників міжкультурного діалогу [1].

Ще однією сучасною формою письмової та усної комунікації, яка теж набула широкого використання у навчальному процесі, є *мобільні додатки для спілкування та соціальні мережі*: Viber, WhatsApp, Telegram, Wechat, Facebook. Мобільний телефон ми носимо з собою завжди, тоді як доступ до комп'ютеру маємо не

щоразу, коли потрібно зв'язатися зі студентом чи з викладачем. Тому мобільний телефон пришвидшує процес спілкування та робить його ефективнішим. Розповсюдженим явищем стає створення груп у вищезгаданих мобільних додатках, де студенти можуть спілкуватися між собою та з викладачем, ставити запитання для обговорення, вирішувати проблеми, які виникають у навчанні та розумінні матеріалу, вітати один одного зі святами, відправляти фото та відео. У ході цього студенти освоюють нову клавіатуру – а це тривалий і рутинний процес, – що необхідно для подальшого навчання на бакалаврських програмах. Мобільні телефони можуть бути використані у класі, щоб зробити фотографію тексту, сторінки або дошки, перекласти слово у електронному словнику, зробити аудіозапис навчального тексту чи діалогу. Перевага мобільного телефона та мобільних додатків для спілкування в тому, що в них міститься функція дзвінків та голосових повідомлень, тому студенти тренують не тільки навички письма, але також навички говоріння та аудіювання.

У сучасному інформаційному суспільстві поступово змінюється спосіб передачі викладачами своїх знань, умінь і навичок. Інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємною частиною процесу навчання іноземної мови, у тому числі і на початковому етапі, а їх стрімкий розвиток і широке застосування у навчанні іноземних мов не тільки розширило набір компетенцій, що набувають студенти, але й призвело до створення нового напрямку – електронної лінгводидактики. Інтеграція ІКТ у процес навчання іноземної мови на початковому етапі оптимізує навчальний процес, підвищує його ефективність, сприяє формуванню не тільки мовленнєвих, але й міжкультурних і соціокультурних компетенцій студентів, а також підвищує їх мотивацію, формує позитивне ставлення до навчання. На практиці викладання іноземної мови на початковому етапі свою ефективність довели такі інформаційно-комунікаційні інструменти: презентації у Power Point, електронна пошта, мобільні додатки для спілкування.

Література:

1. Апальков В.Г. Методика формирования межкультурной компетенции средствами электронно-почтовой группы (английский язык, профильный уровень): автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Тамбов: ТГУ, 2008. - С. 21.

2. Байер Т. Использование Интернета при обучении на начальном и продвинутом этапах: Опыт и практика в американской аудитории // Русское слово в мировой культуре: материалы X конгресса МАПРЯЛ. - СПб.: МИРС, 2003. - Т. 2. - С. 5-9.

3. Жданова Е.В., Харитонов О.В., Хромов С.С. К вопросу о критериях отбора и оценки веб-ресурсов в преподавании иностранных языков и русского языка как иностранного // Экономика, статистика и информатики. Вестник УМО. - 2012. - № 3. - С. 8-15.

4. Тимофеева Е.В., Кайль Ю.А. Использование информационно-коммуникативных технологий при обучении иностранному языку. Известия Алтайского государственного университета. - 2014. - С.77-78.

5. Тихомиров В.П. Смарт-образование как основная парадигма развития информационного общества [Электронный ресурс]/ В.П. Тихомиров, Н.В. Днепровская. - Режим доступа: http://conf.it-edu.ru/sites/default/files/sbornik_2015_vyпуск_1.pdf.

6. Тихомиров В.П. Мир на пути к Smart Education: новые возможности для развития// Открытое образование. - 2011 - №3. -С. 22-28.

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
СТУДЕНТІВ ЗА УМОВ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА
ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Белей Т.Я.

*старший викладач фізичного виховання,
спеціаліст вищої категорії, магістр
КЗ «Бериславський медичний коледж»
Херсонської обласної ради*

У сучасній системі фізичного виховання студентів з усім різноманіттям концептуальних та методологічних підходів до навчання. Протиріччя між вимогами до системи фізкультурної освіти, які висуваються сучасними

соціально економічними умовами життєдіяльності, та її реальним станом свідчать про кризу змісту та організації навчально-виховного процесу.

Серед дисциплін навчальних закладів різних рівнів тільки предмет «Фізичне виховання», «Фізкультура і здоров'я» містить у своїй назві термін «виховання».

Суть виховання вимагає формування фізичної культури студентів, їхньої зацікавленості у систематичних заняттях фізичними вправами та використанні впродовж усього життя засобів і методів фізичного виховання. [1, с.15]

Численні дослідження свідчать про те, що сучасна система безальтернативних, усереднених програмних занять фізичним вихованням не сприяє досягненню цієї важливої мети. Як і будь-які обов'язкові заходи, фізичне виховання не забезпечує у період занять ані значного розвитку рухових можливостей, ані суттєвого зміцнення здоров'я, ані виховання потреби до систематичних занять фізичними вправами.

Реалізація особистісно - орієнтованого підходу може здійснюватись шляхом застосування індивідуальних програм, у розробці яких студенти повинні брати безпосередню участь за запропонованим викладачем алгоритмом.

Популярність занять фізичним вихованням слабшає прямо пропорційно до віку студентів, у той час як зберігається потреба юнаків в руховій активності як засобу рекреації, емоційної розрядки, самовираження і самоствердження.

Предмет фізичне виховання у теперішньому вигляді не відповідає вимогам часу, оскільки не сприяє оздоровленню студентів, не прищеплює їм культури руху, культури здоров'я формувального способу життя.

Методи та організація досліджень

Із метою вивчення результатів фізично - спортивної роботи треба провести анонімне анкетування юнаків та дівчат 1-4 курсів.

Перша серія запитань - ставлення до занять фізичного виховання.

На запитання «**Чи подобаються вам заняття з фізичного виховання?**» студенти відповідають: позитивно-62 та 50,2% студентів; не дуже -28,9 та 40,8%; негативно-4,9 та 9.0%.

На запитання «Яку кількість занять фізичного виховання на тиждень

вам хотілося би мати у розкладі?» 84,1%юнаків виявили бажання збільшити кількість занять до 3 - 6. У дівчат цей показник нижчий - 80,6. Проте 23,3% дівчат висловили побажання залишити 2 заняття на тиждень. Численні побажання студентів можна згрупувати за трьома параметрами:

1. Зміст заняття:

- акцентувати увагу на розвиток м'язів ;
- більше займатися аеробікою;
- подавати матеріал згідно до індивідуальних схильностей.

2. Методика проведення занять:

- проводити заняття різноманітніше та цікавіше;
- більше навантажувати;
- зменшити велике навантаження;
- частіше застосовувати змагання на особисту першість;
- зробити доступнішими контрольні та навчальні нормативи.

3. Зауваження до педагогів:

- вчитель повинен бути психологом і приділяти більше уваги студентам;
- відмінити статутні взаємини на заняттях фізичного виховання.

Таким чином, найсерйознішим недоліком занять з фізичного виховання є заформалізованість занять. Тому підвищити ефективність занять може ширше застосування методу змагання, елементів колового тренування, самостійних занять за інтересами студентів. [2, с.147]

Самокритичними можна вважати відповіді на запитання:

Дуже цікаві отримані запитання **«Ваші пропозиції щодо оцінювання вашої діяльності на заняттях фізичного виховання»:** 72,4% юнаків пропонували оцінювати їхню діяльність тільки з урахуванням обраного виду спорту, а 66,1% дівчат виявили бажання не оцінювати зовсім.

Однією з першочергових проблем сучасного заняття в роботі із студентами 1- 4 курсів є добирання змісту навчального матеріалу. Вільність щодо вибору варіантів програми з фізичного виховання, враховувати інтереси студентів, колювання моди на ті або інші види вправ, програм здоров'я

Друга серія питань – самостійні заняття фізичними вправами.

На запитання «**Чи займаєтесь ви вдома фізичними вправами?**» були отримані такі відповіді: регулярно - 23,5 та 15,6%; іноді - 86,7 та 70,6%; не займаюсь - 9,5 та 13,8%.

Доведено, що висока функціональна підготовка організму людини та надійність окремих його систем, досягається тільки після багаторічних систематичних занять фізичними вправами.

Натомість запитання «**Чим ви вважаєте за краще займатися у вільний час?**» продемонструвало, що під час дозвілля юнаки вважають за краще: переглядати телепередачі - 49,9 %; займатися спортом -36,8%; гуляти містом - 37,2%; займатися хобі - 25,6%; допомагати вдома по господарству батькам - 5,8%; Дівчата люблять у вільний час читати - 46,0%; гуляти на вулиці - 9,5%; переглядати телепередачі - 34,8%; допомагати дома батькам по господарству - 20,0%; займатися хобі - 14,0%. Займатися спортом - 17,4%;

Соціальною трагедією визначається той факт, що більшість підлітків залишаються після училища без діла. [3, с.52]

Третя серія запитань – ставлення студентів до фізичної культури і спорту. На запитання « **Допомагають або заважають заняття фізичним вихованням навчанню з інших предметів?**» студенти відповіли, що допомагають - 66,0%; заважають - 4,8 -8,3%; не визначились - 6,1% опитаних.

Побажання студентів на запитання «**Що б ви запропонували зробити для підвищення авторитету фізичного виховання?**» можна згрупувати так:

- особистим прикладом пропагувати спорт;
- розуміння з боку батьків бажання займатися фізичним вихованням;
- не заважати вранці робити зарядку;
- використовувати вихідні дні для занять спортом.

Висновки:

Аналіз результатів нашого дослідження свідчить про наявність проблеми формування позитивного ставлення студентів 1- 4 курсів до занять фізичним вихованням.

Фізичне виховання повинне мати вигляд спортивно – орієнтованих занять тренувального типу, які, поєднуючи аудиторну та секційну форму занять, враховували б інтереси та потреби студентів у сфері фізичного виховання та забезпечували свободу вибору форми фізичної активності відповідно до фізичних нахилів студента. Це можливо тоді, коли людина отримує задоволення і користь від такої діяльності, відчуває поступове вдосконалення в ній, коли сам процес стимулює діяльність і має тенденції до поступового ускладнення.

Література:

1. Бальсевич В.К. Спортивно-ориентированное физическое воспитание: образовательный и социальный аспекты. Теория и практика физической культуры. 2003.-№5.

2. Карпюк І. Ю. Впровадження індивідуальних програм корекції фізичної підготовленості студентів спеціального медичного відділення . Вісник НТУУ «КПІ». Філософія, психологія, педагогіка . 2005.-№2 (14)-с.147-152.

3. Карпюк І.Ю. Педагогічні умови побудови особистісно-орієнтованого змісту фізичного виховання студентів. Наука і сучасність: Зб. наукових праць НПУ.-К.;Логос.2005.-Т.45.с.52-61.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА
УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ЯК СПОСІБ
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ

Борзик О.Б.,

викладач кафедри природничих дисциплін

Комунальний заклад «Харківська

гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Сичова Н.М.,

учитель-спеціаліст, старший учитель

Харківська гімназія № 12

Харківської міської ради Харківської області

Критично мислячий здобувач початкової освіти вирізняється такими рисами: легко знаходить потрібну й важливу інформацію; виділяє необхідну інформацію та обробляє її; ставить запитання з метою одержання точнішої інформації або її перевірки; розглядає проблеми з різних точок зору та порівнює різні позиції і підходи при їх вирішенні; висловлює власну позицію, влучно обирає мовленнєві засоби для побудови висловлювань; встановлює взаємозв'язки між об'єктами, процесами, явищами; генерує нові ідеї; без труднощів розв'язує проблемні ситуації; приймає обґрунтовані рішення; розуміє, що помилка – це невід'ємна складова успішного навчання; прискіпливо оцінює кожен варіант й робить власний вибір; з легкістю налагоджує міжособистісні зв'язки з однокласниками; підприємливий; толерантний; усвідомлює відповідальність за власне життя; з цікавістю відриває навколишній світ. Це дає змогу констатувати факт, що усі ці риси притаманні людині, здатній критично мислити, є вкрай необхідними для здійснення дослідницької діяльності та формування у молодших школярів, зокрема першокласників, дослідницьких умінь. З огляду на це, вважаємо за доцільне розкрити значення здатності учнів критично мислити для здійснення дослідницької діяльності та, відповідно, формування у них дослідницьких умінь.

«Дитина від своєї природи – допитливий дослідник, відкривач світу... Слід дитину спонукати до самостійної пізнавальної діяльності, формуючи з малих літ допитливість, прагнення до навчання, яке має бути радісною працею», зазначав В. Сухомлинський [1].

Метою здійснення дослідницької діяльності на уроках «Я досліджую світ» є: набуття учнями навичок дослідницької роботи в пізнавальній діяльності; гармонійне поєднання розвитку їх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу; формування активної, творчої, компетентної особистості молодшого школяра.

Згідно з думкою Г. Ягенської, дослідницькі уміння – це готовність та здатність учнів виконувати розумові і практичні дії, що відповідають дослідницькій діяльності, на основі використання знань і життєвого досвіду з осмисленням мети, умов, засобів діяльності, спрямованої на вивчення процесів, фактів, явищ [2]. З нашого погляду, саме це визначення розкриває сутність дослідницьких умінь та є синергетичним.

Таким чином, дослідницькі уміння – це комплекс умінь, які охоплюють систему знань, виявляються у здатності самостійно ставити проблему, здійснювати пошук інформації, спостерігати, проводити досліди, залучаючи мислинневі операції, такі, як аналіз, синтез, порівняння, оцінювання, рефлексія тощо.

Для встановлення взаємозв'язку критичного мислення та дослідницьких умінь учня, з'ясуємо, як сформоване конкретне уміння критично мислити впливає на розвиток дослідницьких умінь:

Уміння ставити запитання: ставить запитання різних рівнів; знаходить проблему дослідження; здійснює ефективне спілкування; ставить запитання в ході дослідження, що спрямовує роботу учнів в необхідному напрямі.

Уміння висувати припущення: висуває припущення дослідження; передбачає хід досліду та можливі результати; пропонує проведення дослідження тощо.

Лаконічно висловлювати та аргументувати власну думку: викладає думки послідовно, логічно, зрозуміло; відстоює власну позицію; може без труднощів розповісти про дослідження та його результати, оперуючи необхідними

словами; грамотно веде щоденник спостережень тощо.

Уміння критично читати: орієнтується у потоці інформації; опрацьовує її, виділяє важливу від несуттєвої; добирає лише найважливішу інформацію; оперує літературними джерелами тощо.

Уміння аналізувати: порівнює реальні результати з очікуваними; бачить помилки і упущення в логіці судження, простежує відмінності між фактами і наслідками; у ході виконання дослідів порівнює що було і як стало; співвідносить власні думки з процесом дослідів; встановлює взаємозв'язки, логіку досліджень; здійснює класифікацію на основі виділеного критерію; розуміє модель дослідження, структуру їх організації тощо.

Уміння синтезувати інформацію: узагальнює отриману інформацію у ході дослідження; систематизує усі знання з даної проблеми; робить висновки на основі проведених дослідів; усвідомлює розмаїття природи, взаємозв'язки її об'єктів та явищ; поєднує новий досвід з раніше набутим і творчо його використовує тощо.

Оцінювання результатів діяльності: робити кількісні або якісні оцінки, що ґрунтуються на використанні критеріїв або стандартів; перевіряє, контролює власну діяльність; формулює ціннісні судження про ідеї, дослідження, рішення, методи тощо.

Уміння здійснювати рефлексію: знаходить оптимальні шляхи розв'язання проблеми дослідження; планує подальшу діяльність з урахуванням невдач; корегує власні дії; отримує очікувані результати дослідження тощо.

Як бачимо, дослідницькі вміння передбачають дієвість мислинневих операцій вищого рівня, тобто застосування першокласниками критичного мислення. Цю тезу підтверджує і те, що для здійснення дослідницької діяльності учні мають бачити проблему дослідження, ставити запитання, висувати припущення, проводити дослід, спостерігати, на основі аналізу та порівняння оцінювати результати, а також, синтезуючи наявну та отриману інформацію, робити власні висновки.

Отже, розвиток критичного мислення сприяє усвідомленому засвоєнню

знань учнями, виробленню вмінь і навичок необхідних для життя, та, беззаперечно, підвищує рівень сформованості у молодших школярів дослідницьких умінь.

Література:

1. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ : Рад. школа, 1988. 304 с.
2. Ягенська Г. В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології. Луцьк, 2011. 105 с.

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ Kahoot! НА ЗАНЯТТІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Гапонюк О. А.

*студентка факультету іноземної філології
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Контроль знань є складовою частиною процесу навчання, за допомогою якого можна співвіднести досягнені результати із запланованими цілями навчання. Під час контролю є важливим не тільки те, що студенти дали правильну чи неправильну відповідь на запитання, а й те, чи відповідає форма перевірки даному етапу засвоєння знань.

Контроль та перевірка знань мають велике значення у процесі навчання іноземної мови. Вони сприяють:

- своєчасному виявленню прогалин у знаннях і вміннях студентів;
- повторенню і систематизації матеріалу;
- встановленню рівня готовності до засвоєння нового матеріалу;
- формуванню вміння користуватися прийомами самоперевірки і самоконтролю.

Одним із додатків для контролю є Kahoot!. Переваги його використання:

- ефективна і швидка перевірка засвоєності матеріалу;
- систематизація навчального матеріалу у форматі опитувань і тестів;
- полегшення підготовки студентів до нової теми, через створення простих запитань, або більш детального тестування;
- розрахований на застосування у аудиторії – викладач транслює матеріал на головний екран, а в цей час студенти відповідають на питання і обговорюють інформацію, використовуючи браузер на смартфонах;
- викладач має можливість після проведення вікторини переглянути рейтинг успішності по грі, де детально описано те, як відповідав на запитання кожен студент, на яке питання була дана неправильна відповідь, і показано у відсотковому відношенні кількість вірних та хибних відповідей;
- викладач може проаналізувати відповіді студентів і визначити, що саме вони погано засвоїли, на що потрібно звернути особливу увагу, а що лише повторити;
- додаток є безкоштовним і повністю доступним після попередньої реєстрації та створення акаунту.

Проведене експериментальне дослідження підтвердило доцільність та ефективність застосування мобільного додатку Kahoot!. Результати експерименту показали наступне:

- нова форма роботи підвищила зацікавленість студентів на занятті;
- студенти намагались дати побільше правильних відповідей, оскільки після кожної відповіді на запитання, на екрані формувался рейтинг успішності учасників вікторини;
- студенти не боялись помилятися, тому що у вікторині кожен мав при реєстрації власно придуманий нік, тому ніхто з інших студентів не знав, хто саме дав неправильну відповідь;
- студентів зацікавили спеціально розроблені вправи, що відповідали темі

підручника, та допомогли перевірити, як вони засвоїли опрацьований матеріал;

- викладач має змогу самостійно розробити завдання, опираючись на досвід, інтереси та наявний рівень знань студентів;
- можна здійснити контроль, не витрачаючи багато часу для проведення усного чи письмового опитування на занятті;
- у вікторині можна брати участь без додаткових програм та завантажень.

Незважаючи на привабливість роботи з додатком Kahoot!, він має також і недоліки:

- учасникам потрібен смартфон, планшет або стаціонарний комп'ютер;
- обов'язкова наявності підключення до мережі Інтернет (бажано Wi-Fi або 3G).

Література:

1. Навчальні матеріали онлайн. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://pidruchniki.com/70170/pedagogika/kontrol_navchalno-piznavalnoyu_diyalnisty_u_studentiv;

2. Методика і технологія. Сім платформ для створення тестів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/technol/45747/>;

3. Как создать Kahoot? Пошаговая инструкция для начинающих. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://marinakurvits.com/kahoot/>.

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП

Герасютенко В.С.,

*викладач образотворчого мистецтва
Київської дитячої художньої школи №9
м. Київ, Україна*

Сучасна як загальна середня, так і профільна освіта має ставити перед собою нові задачі, — що допоможуть молодому поколінню швидше

орієнтуватись у світових тенденціях, зумовлених економічними та соціальними змінами, а також— адаптуватись до цих змін. Окрім цього, навчання має бути здебільшого спрямованим на розкриття потенціалу, як індивідуального, так і колективного. Що, безумовно, є неможливим без нестандартного підходу і розвитку креативного та аналітичного видів мислення, а також— мислення критичного типу; — є неможливим без формування системи знань не тільки про суміжні дисципліни, а й про всесвітні закономірності; — є неможливим без сучасного підходу, що має вчити відслідковувати причинно- наслідкові зв'язки. А значить, освіта потребує не стільки реформи, скільки комплексного підходу до вивчення тем навчальних дисциплін.

Таким потребам чи не найбільше відповідає педагогічна інновація— інтеграція, а саме— інтегрований тип занять. Та перш ніж дослідити користь від даного перспективного принципу дидактики, слід розібратися із тим що собою являє «інтегроване навчання» як таке.

Поняття «інтеграція» вперше з'являється у 80-ті роки ХХ століття, приходячи на зміну поняттю «міжпредметні зв'язки». На думку І. Д. Зверева та В. М. Максимової у навчанні інтеграція здійснюється шляхом злиття в єдиному синтезованому курсі (темі, розділі програми) елементів різних навчальних дисциплін, наукових понять, методів [1].

Суть інтегрованого навчання полягає в тому, що це така будова навчального курсу, в якому:

- окремі розділи тісно поєднані
- можливості такого поєднання використовують максимально.

Слід пам'ятати, що **інтеграція** це не поєднання, а **взаємопроникнення** двох або більше предметів. Метою інтегрованого навчання є :

- формування в учнів цілісного уявлення про навколишній світ, системи знань і вмінь;
- досягнення якісної конкурентоздатної освіти;
- створення оптимальних умов для розвитку мислення учнів в процесі вивчення загальноосвітніх предметів і предметів професійно- теоретичного циклу;

- активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках;
- ефективна реалізація розвивально-виховних функцій навчання [2].

Що є спільного між дисциплінами одного профілю, що саме забезпечує міжпредметний зв'язок зрозуміло: **об'єкт дослідження**, а також **теми** з його вивчення і **термінологія**. І якщо ми ставимо за мету пізнання об'єкту з поглибленим вивченням, то доповнення тем навчальної програми відомостями з подібних за напрямком наук: математичних, природничих, гуманітарних, видається більш ніж доцільним. Ось так, приміром, можна сполучити музику і образотворче мистецтво ідентичними термінами, поняттями і, відповідно, темами: ритм, гама, гармонія, композиція, етюд, тональність, колорит/ тембр. Деякі викладачі початкових профільних мистецьких навчальних закладів, і не тільки мистецьких, акумулюють і об'єднують знання та зусилля з метою активізації та результативності в роботі з учнями вже сьогодні. А більш широке різнобічне розуміння теми забезпечує погляд з різних ракурсів і пошук опосередковано пов'язаного— точок дотику та перетину з науками різних напрямів. Таким чином, важливо інтегрувати відомості з математики у мистецькій освітній процес, вивчаючи, до прикладу, «золотий перетин»,— сполучати уроки з історії з українською та світовою літературою, яка відображає дух часу і т. ін.

Для інтегрованого заняття найбільше підходять такі форми вивчення матеріалу: **бесіда, екскурсія, дослідження** (колективне та індивідуальне), **практикум**. Завдяки дослідницькому методу пізнання, із можливістю порівняльного аналізу, під час якого стимулюється пізнавальна активність та активізується аналітичний вид та критичний спосіб мислення, скоріше та легше засвоюється здобута інформація, а здобуті знання укладаються в певний порядок — систематизуються.

Впровадження інтеграції в навчальний процес актуальне, тому що дає змогу:

- «спресувати» споріднений матеріал кількох предметів навколо однієї теми, усунути дублювання у вивченні ряду питань;

- опанувати з учнями значний за обсягом навчальний матеріал, досягти цілісності знань;
- залучати учнів до процесу здобуття знань;
- формувати творчу особистість учня, його здібності;
- дати можливість учням застосовувати набуті знання з різних навчальних предметів у професійній діяльності [2].

«Сьогодні процес інтеграції освіти характеризується розвитком єдиного світового інформаційно-освітнього простору. В цих умовах на міжнародному рівні підписуються угоди про співпрацю в галузі освітніх технологій, розробляються правові аспекти навчання громадян різних країн, розвиваються нетрадиційні форми освіти, виробляються її єдині стандарти тощо. Отже, з одного боку, в освіті інтеграція виявляється процесом і результатом міжкультурної взаємодії фахівців у царині освіти, а з іншого, сконцентрована на розгортанні інтеграційних процесів навчання» (Є. А. Іванченко).

Сучасна українська освіта «перебуває в пошуках нової стратегії мислення, спрямованої на парадигмальні трансформації в системі знання про людину, суспільство, природу, світ у цілому» [3] Але «не можна не враховувати зміни в економічній сфері, що викликають зміни у культурі, та, як наслідок, зміни в освіті» (Є.А. Іванченко).

Інтеграція здатна вирішити чисельні проблеми освітянської системи. Звичайно, система інтегрованого навчання ще недостатньо опрацьована, а тому неоднозначно сприймається багатьма педагогами. Її повне теоретичне обґрунтування та запровадження у практику навчання— справа майбутнього. Але вже сьогодні є очевидним, що інтегроване навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності викладачів та учнів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до різноманітних форм викладання, що має великий вплив на ефективність сприйняття учнями навчального матеріалу, вона стає для всіх її учасників— викладачів, учнів, батьків і адміністрації— школою співпраці та взаємодії, що допомагає разом просуватися до спільної мети. **Сучасна**

педагогічна наука вважає інтеграцію одним з головних дидактичних принципів. Інтеграційні процеси у професійній освіті останніми роками посідають щораз важливіше місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів — формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток творчих здібностей та потенційних можливостей. Ідея інтегрованого навчання актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині самостійне досягнення тієї чи іншої життєвої цілі, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах. Інтеграція вважається необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого можливо створити цілісну картину світу [2].

Інтеграція стає домінуючою тенденцією завдяки тому, що окремі науки у своєму монодисциплінарному розвитку підіймаються до такого теоретичного рівня, де зв'язки між ними стають внутрішні необхідними для їх подальшого вдосконалення. Інтеграцію можна визначити як системоутворюючу взаємодію різноманітних компонентів наукової діяльності [4].

Література:

1. Зверев И. Д., Максимова В. Н. Межпредметные связи в современной школе / И. Д. Зверев, В. Н. Максимова. — М. : Просвещение, 1986. — 160 с.
2. Титар О. В., Пінчук Г. Г. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://osvita.ua/school/lessons/summary/proftech/24899>
3. Андрущенко В. П. Освіта в пошуку нових стратегій мислення / В. П. Андрущенко // Вища освіта України — 2003. — N2. — С.5-21.
4. Урсул А. Д. Интегративно- общенаучные тенденции познания и философия / А. Д. Урсул // Вопросы философии. — 1997. — N1. — С. 115.

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ СІМЕЙ НА ОСНОВІ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Гончар Л.В.,

*доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії соціальної педагогіки*

*Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ, Україна*

Для побудови класифікації сімей на основі їхнього виховного потенціалу, що впливає на формування морально-духовних якостей особистості дитини, ми брали до уваги суб'єктивні та об'єктивні чинники означеного феномену. Зокрема, у ході теоретичних розвідок [1; 3; 4] було з'ясовано, що суб'єктивні чинники виховного потенціалу визначають такі особливості взаємин батьків і дитини у сім'ї: психологічний клімат сім'ї; ставлення батька і матері до своєї дитини; наявність-відсутність любові, взаємодовіри, ціннісної єдності; характер внутрішньосімейного спілкування; стиль батьківсько-дитячих взаємин; рівень батьківської компетентності; спосіб життя і поведінки в сім'ї; моральний і культурний рівень батька і матері; рівень самоорганізації сім'ї. До об'єктивних чинників залічуємо тип сім'ї та її матеріальне становище.

Ураховуючи вище зазначене, виокремлюємо такі типи сімей з відповідними рівнями виховного потенціалу:

1. *Цілком сприятливі сім'ї* – це повні, благополучні за матеріальним становищем сім'ї з високим рівнем виховного потенціалу. Такі сім'ї відзначаються позитивним (сприятливим) психологічним кліматом, наявністю любові, взаємоповаги і довіри, позитивним ставленням до дитини, ціннісною єдністю всіх членів сім'ї між батьками і дитиною домінують особистісно орієнтований характер спілкування та демократичний стиль взаємин. Для таких сімей властиві культурне і раціональне проведення дозвілля, спільна праця, високий рівень самоорганізації. До того всього батьки мають достатньо

високий рівень освіти, загальної культури і батьківської компетентності.

2. *Сприятливі сім'ї.* До них залічуємо сім'ї з дещо дезорганізованою структурою (з однією дитиною, неповні: розлучені, осиротілі, дистантні). Це сім'ї з середнім рівнем виховного потенціалу, які справляють в основному позитивний вплив на формування особистості дитини. Такі сім'ї вирізняються сприятливим психологічним кліматом; наявністю любові у взаєминах, але часто відсутнім розумним поєднанням любові з вимогливістю, інколи відсутньою довірою батьків до дитини і навпаки. У сім'ях можливе домінування атмосфери гіперопіки і вседозволеності в ставленні до дитини, а також прихилання її дорослими на свій бік за допомогою матеріальних цінностей. Стиль спілкування з дитиною – дитиноцентрований чи хаотичний; переважає монологічне (суб'єктно-об'єктне) спілкування. Для таких сімей властиве культурне проведення дозвілля, яке є несистематичним, часто розрізненим (у неповних сім'ях). Батьки, як правило, мають середній рівень загальної культури і батьківської компетентності. Матеріальне становище цих сімей непостійне.

3. *Сприятливо-нестійкі сім'ї.* Це сім'ї з низьким рівнем виховного потенціалу. У сім'ї одна, дві дитини і більше. Сім'ї можуть бути як повними, так і з дезорганізованою структурою. Батьки виявляють любов до дитини непослідовно, проте загалом люблять її, прагнуть створити їй матеріально-побутові умови для розвитку. Стиль взаємин із дитиною полярний – від авторитаризму до вседозволеності. Моральна й трудова атмосфера в таких сім'ях позитивні, проте відсутнє повне взаєморозуміння між дорослими. На цьому ґрунті часто виникають сімейні конфлікти, тож вплив на дитину батька і матері може бути діаметрально протилежний. Батьки, як правило, мають невисокий рівень загальної культури і батьківської компетентності. Матеріальне становище у таких сім'ях зазвичай середнє, вище або нижче за середнє.

4. *Несприятливі сім'ї.* У таких сім'ях духовні потреби мають другорядне значення. Батьки надають перевагу матеріальним і вузькоєгоїстичним цінностям, що спричиняє дисгармонійний розвиток дитини. Найчастіше такі сім'ї мають одну-дві дитини, один із батьків або й обоє можуть вести аморальний спосіб

життя. Життєвим ідеалом батьків є споживацтво, вигода, сімейний, клановий егоїзм. У сім'ї домінує спілкування батьків з дитиною, що призводить до взаємного нерозуміння. Батьки і дитина не бажають разом проводити дозвілля через різні інтереси (іноді протилежні, суперечливі). Взаємини між батьками і дитиною часто конфліктні, іноді агресивні. Переважає авторитарний тривожно-конфліктний стиль спілкування з дитиною, який веде до взаємного нерозуміння. Батьки не вміють і не бажають проводити спільне дозвілля через відсутність культурних запитів з боку дорослих і занадто різних інтересів дітей і батьків. Батьки мають низький рівень освіти і культури, не знають і не вміють застосовувати педагогічно доцільні засоби виховання. Матеріальний стан сім'ї часто полярний – від жебракування до цілковитого добробуту.

Класифікація сімей на основі виховного потенціалу та виокремлення їх типів передбачає подальшу діагностику сімей з урахуванням теоретичних засад, поданих у нашій науковій розвідці, та розроблення і впровадження інформаційно-методичного комплексу у роботі з батьками із сімей вимушених переселенців з метою підвищення їхнього виховного потенціалу.

Література:

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навчальний посібник / І. Д. Бех. – Київ : Академвидав, 2012. – 256 с.
2. Гончар Л.В. Формування гуманних взаємин батьків з дітьми молодшого шкільного і підліткового віку: монографія / Л. В. Гончар. – Київ : ТОВ "Задруга", 2017. – 360 с.
3. Миньковский Г. М. Неблагополучная семья и противоправное поведение подростков / Г. М. Миньковский // Социологические исследования. – 1982. – № 2. – С. 105-113.
4. Работа с семьей по профилактике безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних: современные социально-психолого-педагогические подходы : учеб.-метод.пособие / С. Ю. Галиева, В. В. Коробкова, Л. А. Метлякова [и др.] ; Перм. гос. гуманитар. пед. ун-т. – Пермь, 2012. – 155 с.

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛЬНИХ АРБІТРІВ ПОЧАТКОВОЇ
КВАЛІФІКАЦІЇ

Докучай Д.,

*магістрант навчально-наукового
олімпійського інституту*

Драгунов Л.,

*к.п.н., доцент кафедри історії
та теорії олімпійського спорту
навчально-наукового
олімпійського інституту*

Єременко О.,

*к.фіз.вих., доцент кафедри
історії та теорії олімпійського спорту
навчально-наукового
олімпійського інституту
Національного університету
фізичного виховання та спорту України
м. Київ, Україна*

Сучасні футбольні змагання пред'являють до арбітра в професійному плані досить конкретні вимоги, а саме – винесення єдиного правильного і швидкого рішення в умовах ігрових єдиноборств та динамічних ігрових ситуацій. Причому, рішення приймається в умовах дефіциту часу і значних психо-фізичних навантажень [1, 5]. При цьому, при винесенні рішень по ходу гри, багато моментів залишається на розсуд арбітра, що і обумовлює суб'єктивний характер арбітражу [5]. Все вказане обумовлює необхідність забезпечення високого рівня професійних теоретичних і практичних знань та навичок футбольних арбітрів на фоні високих фізичних і функціональних кондицій [1, 4, 7].

Організація підготовки арбітрів початкової кваліфікації, згідно з існуючими рекомендаціями, наведеними у науково-методичній літературі, здійснюється з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку та

підготовленості, а також умов і характеру їх майбутньої діяльності [6, 7].

Проте в практиці спостерігається істотне протиріччя між передбачуваними результатами реалізації програми підготовки і результатами її практичного застосування, що змушує шукати нові форми і методи організації професійної підготовки футбольних арбітрів початкової кваліфікації, розробляти можливі варіанти їх впровадження в освітній процес [2, 3, 7].

В освітньому процесі розподіл часу в програмі підготовки арбітрів виглядає таким чином (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Розподіл навчального часу в програмі підготовки арбітрів початкової кваліфікації [3].

Етап навчання	Кількість годин				
	лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	всього часу
1 етап навчання	40	21	24	29	114
2 етап навчання	34	26	26	32	118
Всього	74	47	50	61	232

Практична частина складала 50 годин за весь період навчання, що склало 22% часу, 26% всього часу було відведено на самостійну роботу слухачів, інші форми занять – 52% всього навчального часу.

З метою закріплення отриманих теоретичних знань, для формування мотивів та інтересів до самовдосконалення в професійній діяльності доцільним є проведення семінарських та лекційних занять з використанням активних методів навчання, з використанням сучасних інтерактивних засобів навчання.

Навчальний час певним чином було розподілено на засвоєння теоретичних знань, практичних прийомів, а розвиток арбітражу необхідних фізичних, функціональних кондицій при цьому, при розподілі часу ми брали за основу рекомендації з науково методичної літератури з цього питання. При цьому зміст навчально-

го матеріалу і співвідношення використовуваних форм на різних етапах навчання відрізнялося і вирішували свої, конкретні для кожного етапу завдання.

Характеристика першого етапу навчання

Перший етап програми спрямований на базову підготовку футбольних арбітрів, а також на подальшу підготовку, що дозволяє арбітрам обслуговувати змагання міського рівня з футболу, включаючи у себе змагання дитячо-юнацьких спортивних шкіл, і у подальшому слугує підготовкою арбітрів до обслуговування матчів аматорських команд чемпіонату України та «дитячо-юнацької футбольної ліги України».

Етап передбачає вивчення і закріплення основних теоретичних, методичних та практичних основ арбітражу, детальне вивчення Правил гри, сучасних тенденцій розвитку футболу, аналізу і опрацювання досвіду кращих українських футбольних арбітрів.

Завданнями першого етапу навчання є:

1. Вивчення та закріплення спеціальних навиків арбітражу для допуску до проведення міських змагань з футболу та дитячо – юнацьких спортивних шкіл.
2. Закріплення спеціальних навичок, допуск арбітрів до суддівства матчів аматорських футбольних команд, і подальше удосконалення рівня професійної підготовки.

В таблиці 2 представлено навчально-тематичний план підготовки арбітрів першого етапу навчання.

Таблиця 2

Тематичний зміст програми першого етапу підготовки арбітрів початкової кваліфікації

№ п/п	Назва теми заняття	Всього год.	Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Перший етап навчання						
1.	Сучасний стан суддівства у футболі роль арбітра у цьому процесі	8	4	–	2	2

1.1.	Роль арбітра у футболі	8	2	–	2	4
1.2.	Особистісні характеристики футбольного арбітра.	7	2	–	3	2
2.	Правил Гри у футбол	14	4	4	2	4
2.1.	Правила гри з 1 по 17	18	8	4	4	2
2.2.	Історія виникнення еволюція правил гри у футбол	4	2	–	2	–
3.	Підготовка арбітра	7	2	2	–	3
3.1.	Планування підготовки футбольного арбітра	6	4	2	2	–
3.2.	Фізична підготовка футбольних арбітрів	12	2	4	–	6
3.3.	Тактична підготовка футбольних арбітрів	6	2	–	2	2
3.4.	Психологічно – педагогічні аспекти діяльності футбольного арбітра	6	4	2	–	2
3.5.	Управління підготовкою футбольного арбітра	8	2	4	–	2
3.6.	Система відновлювальних заходів в системі підготовки футбольних арбітрів	6	2	2	2	–
	ВСЬОГО:	114	40	24	21	29

З наведених даних видно, що даний етап спрямовано на роботу в лекційному та самостійному режимі, що у свою чергу пояснюється необхідністю створення сильної теоретичної бази арбітрів початкової кваліфікації. Цей етап включає формування спеціальних знань та умінь, необхідних у практичній діяльності футбольних арбітрів.

Характеристика другого етапу навчання

Другий етап орієнтований на подальше підвищення рівня підготовленості арбітрів з футболу, на удосконалення професійних навичок, що дозволяє арбітрам на даному етапі обслуговувати матчі команд аматорського та професійного рівня, а також матчі другої ліги чемпіонату України з футболу.

Цей етап навчання пропонує більш глибоке, чим на попередньому етапі, викладення теоретичних, методичних та практичних основ арбітражу у світлі сучасних тенденцій розвитку футболу, аналіз і узагальнення досвіду кращих українських та зарубіжних арбітрів, закріплення професійних навичок арбітражу і направлений на підготовку найбільш перспективних арбітрів, що успішно освоїли матеріали першого етапу навчання.

Найбільш перспективні арбітри після закінчення другого етапу навчання рекомендуються Колегії футбольних арбітрів для розгляду їх кандидатур у списках асистентів та арбітрів, що обслуговують змагання професійних команд другої ліги чемпіонату України.

Завдання другого етапу навчання:

1. Закріплення спеціальних навичок арбітражу для допуску арбітрів до обслуговування матчів професійних команд Другої ліги чемпіонату України.
2. Освоєння та закріплення футбольними арбітрами теоретичної, фізичної психологічної підготовки, а також всебічної підготовки до професійної діяльності.
3. Подальше удосконалення рівня професійної підготовки футбольних арбітрів.

В табл. 3 представлений навчально-тематичний план підготовки футбольних арбітрів на другому етапі навчання.

Таблиця 3

Тематичний зміст програми другого етапу підготовки арбітрів початкової кваліфікації

№ п/п	Назва теми заняття	Всього год.	Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Другий етап навчання						
1.	Сучасні тенденції розвитку вітчизняного футболу і роль арбітра у цьому процесі	4	2	–	2	–

1.1.	Послідовність у прийнятті рішень – передумова успішної діяльності	6	2	2	–	2
1.2.	Взаємодія арбітрів – основа успішного проведення матчу	12	4	2	2	2
1.3.	Адміністративні обов'язки арбітра	6	2	2	2	–
2.	Система підготовки арбітрів у професійному футболі	10	4	–	2	4
2.1.	Фізична підготовка футбольного арбітра. Рух арбітра і вибір позиції	18	6	4	4	4
2.2.	Аналіз технічних інструкцій арбітрам (методичні матеріали ФІФА та УЄФА)	6	2	2	–	2
2.3.	Методика арбітражу	18	4	4	4	6
2.4.	Організаційно – методичні принципи арбітражу у футболі	12	2	4	2	4
2.5	Перед матчева підготовка футбольного арбітра	18	4	4	4	6
2.6.	Запитання і проблеми суддівства матчів національного чемпіонату і прем'єр ліги України з футболу	10	2	2	4	2
	ВСЬОГО:	118	34	26	26	32

Заключний етап навчання передусім спрямований на закріплення сформованих спеціальних умінь, реалізує завдання підготовки слухачів до атестації з метою допуску до практичній діяльності.

У процесі навчання футбольні арбітри початкової кваліфікації здають на кожному етапі теоретичний іспит з Правил гри та методики суддівства, проводять контрольні гри в якості арбітрів і асистентів арбітрів, в яких аналізується і оцінюється їх практичний рівень, отримують необхідні поради та рекомендації, здаються нормативи з фізичної підготовки (тест ФІФА), виконують спеціальні тести з психологічної підготовки.

На другому етапі навчання арбітри беруть участь у навчально-тренувальному зборі спеціальної спрямованості, здають нормативи з фізичної підготовки (тест ФІФА, «біп-тест»), захищають випускну кваліфікаційну роботу.

Висновки

Представлена програма підготовки арбітрів початкової кваліфікації у футболі передбачає підготовку протягом року і поділяється на два етапи навчання. Вона передбачає комплексну підготовку футбольних арбітрів і включає:

- теоретичну підготовку;
- загальну фізичну підготовку;
- спеціальну фізичну підготовку;
- психологічну підготовку арбітрів;
- технічну підготовку;
- інтегральну підготовку.

Перший етап навчання передбачає вивчення і закріплення основних теоретичних, методичних та практичних основ арбітражу, детальне вивчення Правил гри, сучасних тенденцій розвитку футболу, аналіз і опрацювання досвіду кращих українських футбольних арбітрів.

Етап орієнтований на подальше підвищення рівня підготовленості арбітрів з футболу, на удосконалення професійних навичок, що дозволяє арбітрам на даному етапі обслуговувати матчі команд аматорського та професійного рівня, а також матчі другої ліги чемпіонату України з футболу.

Другий етап навчання передбачає більш глибоке, ніж на попередньому етапі, викладення теоретичних, методичних та практичних основ арбітражу у світлі сучасних тенденцій розвитку футболу, аналіз і узагальнення досвіду кращих українських та зарубіжних арбітрів, закріплення професійних навиків арбітражу, а також спрямований на відбір та підготовку найбільш перспективних арбітрів, що успішно освоїли матеріали першого етапу навчання.

Орієнтація на кількісні показники представленої програми підготовки арбітрів початкової кваліфікації дозволяє систематизувати навчальний матеріал і підвищити ефективність засвоєння професійних знань та навичок.

Література:

1. Абдула АБ. Дослідження рухової діяльності арбітрів у футболі. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту; 2007; № 5. с.85–87.

2. Вихров КЛ. Компаньон футбольного арбитра. К. : Федерация футбола Украины, Комби ЛТД; 2006. 352 с.
3. Маніло Ю. Базові моделі підготовленості футбольних арбітрів різної кваліфікації // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць; № 1 (25), 2014. С.71-75
4. Петров В Д., Абдула АБ. Физическая подготовка футбольных арбитров. Харьков: □б. и.□; 2007. 96 с.
5. Спирин АН., Будогосский АД. Судейство: взгляд на проблему. М. : Общерос. ассоц. Центр «Футбольный арбитр»; 2003. 273 с.
6. Хусаинов С. Актуальные вопросы подготовки профессиональных арбитров в футболе. Теория и практика футбола; 2001; № 21. С. 21–23.
7. Шаленко ВВ., Перевозник ВІ. Підготовка арбітрів у футболі : метод. рек. для студ. спец. «Футбол». Х. : ХДАФК; 2001. 92 с.

Педагогічні науки

СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ - ЗАПОРУКА УСПІХУ ДИТИНИ

*Духан Г.М.,
викладач дошкільної педагогіки та психології
КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж
імені І.С. Нечуя-Левицького»
м.Богуслав, Україна*

Система родинно-сімейного виховання настільки важлива в житті кожної людини, що Генеральна Асамблея ООН постановила, що "починаючи з 1994 року, 15 травня щорічно буде відзначатися Міжнародний день родини", підкресливши цим величезне значення сім'ї у фізичному й духовному становленні особистості й суспільства.

Важливе значення сім'ї у вихованні дітей відмічені в Законі України "Про освіту", в Базовому компоненті дошкільної освіти, в Концепції "Сім'я і родинне виховання", в програмах "Дитина", "Малятко", "Освіта України ХХІ століття",

"Крок за кроком (в Україні)".

Роль сім'ї у вихованні і навчанні дітей – велика і відповідальна. Батьки є першими вихователями, які зміцнюють і загартовують організм дитини, розвивають її інтереси, смаки, здібності, виховують любов до знань, допитливість, спостереження, працьовитість. Сім'я в доступних межах і формах здійснює завдання розумового, морального, естетичного і фізичного виховання, дбає про її гармонійний розвиток [3, с. 138].

Виховання дітей в сім'ї має, безперечно, суб'єктивний характер і залежить від рівня моральності і культури батьків, їх життєвих планів, ідеалів, вчинків, родинних традицій тощо. Загально відомо, що сім'я може сприяти формуванню всебічно розвинутої особливості або гальмувати її.

Основу формування особистісного розвитку дитини закладають не тільки методи виховання батьків, а й те, якими якостями особистості володіють батьки. Особистісні якості батьків, їх власна поведінка та ставлення – це основні фактори, що впливають на формування самовідчуття дитини, сприйняття нею самої себе [1, с. 4].

Діти, як губка, щодня вбирають явні й ледь вловимі прояви батьків, їхні стосунки, манери, світогляд, які значною мірою формують їх дитячу індивідуальність. У батьків, є набір власних особистісних якостей, які або успадкували від своїх батьків, або набули у взаємодії зі значущими для нас людьми, світом і внаслідок унікального життєвого досвіду. Навіть батько, який думками й помислами бажає дитині добра, не усвідомлено впливає на неї як позитивним, так і негативним чином. Це універсальна й неминуча умова.

Батькам корисно знати, яким чином вони формують особистість дитини, і намагатись по можливості запобігати реплікації небажаних поведінкових звичок, які вони вважають негідними для власних дітей.

В ідеалі, мама є для маленької дитини джерелом життєвого досвіду. Якщо вона дає тепло, чуйно реагує на потреби малюка, він буде розвиватись із сильним почуттям цілісності. Якщо мати дитини пригнічує її, проявляє холодне ставлення, нереалізованість, гнів або ворожість, розвиток дитини буде порушено.

Татусі ж призначені для того, щоби підштовхувати маленьку дитину до активної взаємодії та встановлення взаємин зі світом за межами материнських обіймів. Батько розповідає дитині про світ, він бере її із собою в різні місця, займається різними спільними видами діяльності й демонструє дитині способи взаємодії з навколишнім світом. Якщо тато дитини – упевнена в собі людина, люблячий і здатний захоплююче розповісти про світ поза материнською зоною безпеки, навколишня дійсність сприймається дитиною як привітне й цікаве місце, з яким вона може сміливо взаємодіяти. Однак якщо сам батько відчуває труднощі при взаємодії з навколишнім світом, то дитина може перейняти аналогічний образ думок і їй не вистачить інструментів для власних успішних взаємодій [2, с. 12].

Навіть найбільш люблячі батьки можуть передавати дітям небажані симптоми негативних поглядів, самі не знаючи про це. Ось деякі поширені приклади.

- Надмірна настирливість батьків може привести до протилежного результату – дитина буде потайною і не надто щедрою. Коли діти ростуть в атмосфері зайвої нав'язливості, настирливого вторгнення батьків, потайна поведінка часто входить у них у звичку. Це може мати наслідки для дитини в майбутньому, коли вона захоче створити глибокі дружні або романтичні відносини і виявить, що не здатна ділитися своїми глибокими почуттями.
- Якщо батьки надмірно критикують дитину, намагаючись навчити її робити все правильно, це може призвести до того, що дитина стане пасивною й нерішучою, побоюючись, що її рішення можуть піддатись критиці й осуду.
- Діти, виховані в сім'ї, де батьки їх люблять, але при цьому постійно сваряться один з одним, можуть стати невпевненими в собі, тому що їх почуття внутрішньої цілісності та безпеки буде перебувати під загрозою.
- Батьки, які постійно перебувають у стані тривоги та хвилювання, можуть виховати неспокійних дітей, оскільки діти не можуть розслабитися через нервову енергетику своїх батьків.

- Батьки, які занадто опікують своїх дітей, можуть сприяти розвитку в дитини симптомів депресії, тому що змушують її стримувати природну потребу в дослідженнях і свободі.

Тому при взаєминах дитини з батьками можуть проявлятися явні чи приховані симптоми особистісних проблем батьків, а життя в атмосфері невирішених емоційних проблем батьків впливає на свідомість дитини у процесі дорослішання [1, с. 72].

Насправді ж розвиток особистості у сім'ї відбувається як органічний процес, усі його складові тісно пов'язані між собою, перебувають у постійному зв'язку і взаємодії. Виходячи з цього, більш правомірним, на нашу думку, є підхід, за яким сімейне виховання розглядається як дійове спілкування у системі "батьки - діти", їхнє співробітництво у контактах один з одним. За таких умов особистість дитини формується шляхом її самодіяльності через педагогічні впливи з боку дорослих членів сім'ї.

Метод виховання, який розглядається як спосіб діяльності батьків, передбачає дещо ширше розуміння, аніж вплив на особистість дитини. В сучасних умовах складниками такої діяльності мають бути: врахування індивідуальних особливостей дитини, її морально-етичних потреб; передача інформації про зміст цінностей, на які треба орієнтуватися; створення умов, які б забезпечували знайомство дитини з тим, що є суттю відповідних цінностей, націлює на формування певних якостей і ставлень; стимулювання позитивної поведінки дитини.

Методи сімейного виховання такі:

- пряме навчання цінностей (інформація міститься в повідомленнях батьків, у формі батьківських повчань, розповідей, бесід, вимог, наказів тощо);
- опосередковане навчання цінностей (роз'яснення в контексті життєвих стосунків, фактів і подій життя);
- метод переорієнтації зусиль (увага і діяльність дитини спрямовуються на позитивні справи, але при цьому особистість не позбавляється ініціативи, зберігає можливість самореалізації);
- методи привчання, переконання, сугестації (виключаючи будь-який

зовнішній тиск, ґрунтуючись на внутрішній згоді дитини);

- методи схвалення і засудження поведінки дитини (при уважному ставленні до її гідності, повазі до її прав і свобод).

Родинне виховання, сімейні стосунки, ставлення батьків до дітей, форми і методи виховного впливу є важливими чинниками формування особистості дитини, і вони значною мірою визначають особливості її життя.

Батькам потрібно пам'ятати: що виховання дітей здійснюється власним прикладом, системою власних цінностей, звичним тоном спілкування, ставленням до праці та дозвілля. Тож потрібно вчитися виховувати дітей, пізнавати те, чого ми не знаємо, знайомитись з основами педагогіки, психології, права, якщо насправді любите їх і бажаєте їм щастя.

Література:

1. Виховання людяності (До Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”) Т.І. Поніманська , О.А. Козлюк , Г.В. Марчук - Київ: Міленіум, 2008 р.

2. Жаровцева Т.Г. Сімейна педагогіка: Навчально-методичний комплекс/ Т.Г.Жаровцева:Одеса, 2016.- 58 с.

3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник/ Т.І.Поніманська: Академвидав.,2006 р.- 456 с.

4. Просенюк А. І. Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї/ А. І. Просенюк // Оновлення змісту , форм та методів навчання та виховання в закладах освіти : збір. наук. праць. Наукові записки Рівненського держаного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). – Рівне: РДГУ, 2014. - С. 142-144.

5. Батьки та діти: як прогресивні українські сім'ї виховують дітей[Електронний ресурс]- режим доступу //earlybirds.platfor.ma > batky_ta_dity

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТВОРЧИХ ІГОР
У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Духан С.В.,
викладач музичних дисциплін
КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж
імені І.С. Нечуя-Левицького»
м.Богуслав, Україна*

У результаті аналізу педагогічної, психологічної і мистецтвознавчої літератури було визначено, що для розвитку творчого потенціалу молодших школярів у музичній діяльності необхідно розвивати такі творчі здібності: пізнавальний інтерес до музики, творчу уяву і образно-асоціативне мислення, інтерпретації та імпровізації.

Ігрова діяльність для школярів зберігає своє значення як найбільш доступна і природна форма діяльності, що усуває авторитарність у стосунках учителів і учнів, створює особливу атмосферу інтересу, емоційного піднесення. Народні ігри-драматизації є віками перевіреним засобом виховання підростаючого покоління. В більшості таких хороводних ігор пісня, діалог, рухи органічно взаємопов'язані між собою. Крім того, ігри розвивають і загартовують дітей фізично, ознайомлюють їх з тими чи іншими трудовими процесами, вчать спостережливості, кмітливості. Ігри-драматизації є до того ж формою «незацікавленого спілкування», «спілкування заради спілкування», яке в процесі історичного розвитку абувало самостійної цінності для людської особистості і стало загальнонародним надбанням. Спілкування в цьому випадку є одночасно і самоствердженням особистості, своєрідним визнанням її іншими членами колективу. В таких іграх зміцнювалась дисципліна, загартовувалась воля, досягалось взаєморозуміння та взаємодопомога між учасниками колективних дій, виховувалися норми та правила поведінки, розроблялись форми діалогу в різних життєвих ситуаціях, у дітей формувалися жвавість і безпосередність. Це насамперед, ігри землеробської

тематики, які в слові й пластиці відтворюють сівбу, вирощування, догляд, збирання, обробку польових та городніх культур. Прикладів таких хороводних ігор можна навести багато: «Мак», «А ми просо сіяли», «Ой на горі льон» та інші.

Українську народну творчість слід не просто вивчати, а опановувати, навчитись з її допомогою висловлювати своє розуміння явищ навколишньої дійсності. Практичне освоєння фольклору, створення інтелектуального та естетичного фону, який передує розучуванню пісні-гри, залучає всіх учасників до творчої реалізації, у ході якої розкривалися здібності кожного учня.

Більшість сюжетів пісень мають жартівливий, гумористичний характер, тому вони легко сприймалися школярами і з інтересом виконувалися. Музично-поетичний матеріал дозволяє використовувати різні форми творчої інтерпретації – в сольному та ансамблевому виконанні, у вигляді інсценізацій чи театралізованого дійства, а також може включатись як ілюстрація до тематичних бесід і лекцій-концертів.

Пісні насичені ігровими елементами, нескладні для виконання, ознайомлюють учнів з тематичними діями. На першому етапі з учнями вивчаються мелодія і слова пісні. Після чого обговорюються головні персонажі та обираються виконавці, розподіляються ролі, аналізується головний зміст та виявляється основна драматургія пісні, співставляються основні художні засоби літературного та музичного тексту. При цьому визначилась така послідовність вивчення: а) розлучення пісні, б) вибір дійових осіб, в) проведення гри.

Важливою умовою успішного опанування пісень є творче ставлення вчителя до роботи: це й створення партитур для класного оркестру, і виконання власних інструментальних варіацій, і підготовка співацьких вправ на матеріалі творів, і використання можливостей для їхнього інсценування. Не в кожному класі діти вільно виконують запропоновані їм творчі завдання, через те вчитель має заохочувати їх і поступово прилучати до творчої діяльності.

Основною формою організації музично-естетичного виховання в процесі експериментальної роботи є уроки музичного мистецтва. Сконцентрувавши увагу учнів на звучанні музики, розвиваючи їхню уяву, вчитель допомагає увійти у світ музичних образів, чітко відчувати їх виразність.

Разом з тим, інтерес, який виникає у школярів, є важливим стимулом до творчості, пробуджує учнів до систематичного спілкування з музичним мистецтвом, інтенсифікує психічні процеси, а саме: сприйняття, образне мислення, пам'ять тощо, розвиває творчі здібності [1, с. 72].

На уроках музичного мистецтва застосовуються творчі рольові ігри, через які відбуваються навчальні функції, що з кожним наступним класом ускладнюються і зростають. Розвиток пам'яті, слуху, ритмічності, відчуття краси, гармонії і мелодії – все це створює атмосферу невимушеності та емоційного відгуку [3, с. 8].

Особливо важливо те, що в таких умовах найбільше проявляються творчі можливості учнів. Всі творчі завдання виконуються в певній послідовності.

Цікава і корисна творча гра супроводжувати на дитячих музичних інструментах пісню або твір під час слухання музики. Створюючи колективними зусиллями партитуру акомпанементу, бажано враховувати наступне: а) сильні долі виконувати яскравіше, слабкі – тихіше; б) можна іноді заповнити акомпанементом паузу в мелодії; в) коли музика розвивається й наближається до кульмінації, доцільно не лише посилити звучання, а й ускладнити супровід; г) змінюючи супровід у кожній частині твору, можна показати його форму.

Шумовий оркестр можна збагатити елементарною грою на різних музичних інструментах: сопілочках, дудочках, блок флейтах, металофонах, тріодах і барабанчиках різних розмірів і звучностей. Шумовий оркестр є цікавою формою, але не тільки сам по собі, а як привід для рольової гри, імітації звуків тварин, пташок. Чим різноманітніші інструменти, тим яскравіше активізується фантазія учня.

Тематичні цикли уроків допомагають наповнити ігри глибоким і пізнавальним змістом. З метою удосконалення музичного творчого розвитку школярів використовуються загадки з придумуванням мелодії до загадки та доспівуванням відповіді.

У співі учні отримують задоволення від чистоти унісону, злиття голосів усього класу. Тому, при співі не слід відривати від руху мелодії, який нерозривний з нею. Показуючи, як народжуються мелодії, учні самі зможуть

створити мелодію за допомогою голосу чи шумового оркестру.

Урок музичного мистецтва – це урок, де все має бути гармонійним, естетичним. Як показує досвід, без опори на знання, тобто без навчання, якість виконання творчих завдань невисока. Чим більше у дітей знань, досвіду, чим сформовані творчі навички, тим краще результат у цьому виді діяльності. Проте, сказане не означає, що ігрові методи і прийоми слід застосовувати якомога частіше, це може призвести до того, що учні сприйматимуть урок як розвагу. Іноді їм більше імпонує серйозний тон [5, с. 14–15].

Отже, технологія навчання молодших школярів на уроці має бути такою. Вчитель постійно спостерігає за дітьми проводячи урок з елементами розважальності, а коли він побачить, що треба активізувати дітей, то урізноманітнює види художньої діяльності як методу.

Таким чином, можна зробити висновки, що ігрова творча діяльність доставляє учням незрівнянну радість, естетичну насолоду, розвиває музично-творчі здібності, робить їх гуманними, духовно багатшими, сприяє самовираженню, прояву самостійності в засвоєнні художньо-смісловій інтерпретації творів музичного мистецтва.

Отже, в міру оволодіння завданнями та формування нових умінь учні поступово включаються у процес виконання творчих завдань, які мають бути: по-перше, комплексними, тобто охоплювати різні види музичної діяльності; по-друге, забезпечувати досягнення мети, сприяти формуванню творчої індивідуальності. Розвиток творчих здібностей може базуватися на будь-яких комбінаціях ігор, але головна мета – пізнання у грі нового, творчого, невідомого [4, с. 12].

В ігровій формі можна проводити як окремі етапи уроку музичного мистецтва, так і весь урок. До кожної теми уроку, окремого виду діяльності можна придумати гру. Для її створення потрібні винахідливість і фантазія. Завдання гри – сприяти активному розвитку музичних здібностей, засвоєнню теоретичного матеріалу. Вона має викликати сильні й тривалі позитивні емоції, бажання навчатися без примусу. Іграм можна вигадати яскраві, образні назви [2, с. 45].

Література:

1. Ващенко Г. Виховна роль мистецтва // Праці з педагогіки та психології, Т.4. – К., 2000. – С. 196–256.
2. Верховинець В.М. Теорія українського народного танцю. / В. Верховинець. – К.: Музична Україна, 1990. – 150 с.
3. Печерська Е.П. Удосконалювати музично-творчий розвиток дітей // Початкова школа. – 2006. – №6. – С. 40.
4. Ростовський О.Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: [Метод. рекомендації] / О. Ростовський. – К.: Освіта, 1991. – 48 с.
5. Тарасов Г. Психологические особенности музыкального обучения младших школьников // Музыка в школе. – 1983. – №2. – С. 14–18.

Педагогічні науки

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Євдокімова М.С.,

Завідувач відділення “ Інженерна механіка ”

Харківський радіотехнічний коледж

м. Харків, Україна

Адаптація – (лат. *adapto* – пристосовую) – це процес пристосування людини до нових, мінливих умов середовища. Пристосування до принципово інших умов завжди супроводжується низкою негативних явищ, зокрема невпевненість у своїх силах, психічне перенапруження, зміною референтної групи, умов середовища, підвищення рівня тривожності та ін. [1]

Адаптація студентів – першокурсників до навчальної діяльності в вищому навчальному закладі є дуже важливим компонентом навчання. Діти підліткового віку приходять з різних шкіл та об'єднуються в одну групу. Їм незнайомі ні викладачі, ні однолітки, ні сам навчальний заклад. Все чуже та загрозове. Саме в цей період підліток відчуває страх бути неприйнятним колективом, може бути невпевненим у собі, хвилюватись за створення нових

контактів в групі. Також процес адаптації супроводжується звиканням до нових умов, новим соціальним статусом, іншим ритмом навчання, здобуттям вмінь і навичок, досвіду, формуванням особистісних якостей.

Саме тому в перший рік навчання викладачам навчального закладу потрібно приділити увагу процесу адаптації студентів. Для цього радіотехнічний коледж залучає першокурсників до студентського життя, а саме:

- Участі у Посвяті студентів;
- Знайомство з адміністрацією коледжу та відділенням;
- Знайомство з групою;
- Підготовка стіннівки “Знайомтесь - це ми”;
- Відвідання спектаклів;
- Проведення психологічних опитувань та соціально –виховної роботи;
- Проведення свята до Дня Студента з виступами самих першокурсників та інше.

Педагогічний колектив постійно приділяє увагу відносинам студентів в групі один до одного, щоб не виникало конфліктних ситуацій.

Наш коледж для навчання студентів ефективній взаємодії, спілкуванню та конструктивному вирішенню конфліктів, окрім застосування традиційних прийомів вирішення проблеми адаптації, проводить спільно з центром психологічного розвитку “Разом” та за підтримки коледжів міста Берлін у Німеччині тренінгові заходи “Медіація – шляхи до примирення”.

Кваліфіковані психологи демонструють студентам відеоролики, презентації, проводять активні вправи та ігри для того, щоб навчити їх спілкуванню без насильства та створити нові можливості виходу з конфліктних ситуацій, сформуванню в учня толерантне ставлення до себе та до інших, побудувати умови для відкритого та ефективного спілкування з оточуючими.

Самі активні студенти поїдуть до коледжу міста Берлін для обміну досвідом та закріпленню набутих навичок.

Так радіотехнічний коледж, поєднуючи традиційні та інноваційні методи педагогіки, вирішує проблему адаптації студентів в сучасних умовах, а також

налагоджує співпрацю та обмін досвідом між студентами та практичними працівниками різних країн.

Література:

1. Зданевич Л. В. Деякі аспекти студентської дезадаптації в процесі навчання [Електронний ресурс] / Л. В. Зданевич // Педагогічний дискурс : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України, Хмельн. гуманіт.-пед. акад. – Хмельницький, 2011. – Вип. 9. – С. 125–128.

2. Кулик Т. Психологічна адаптація першокурсників / Т. Кулик, І. Попик // Наш університет. – 2012. – № 10. – С. 5–7.

УДК 376

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ЗІ СТЕРТОЮ ФОРМОЮ ДИЗАРТРІЇ

Зінов'єва Д. О.

студентка ННІСПМО

Мелітопольський державний

педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Запорізька обл., Україна

Мовлення є важливим аспектом життя кожної людини. Саме за допомогою мовлення людина взаємодіє з навколишнім світом, відкриває можливості для висловлення власних думок, потреб, переживань. Але з кожним роком збільшується кількість дітей, що мають порушення мовлення. Одним з таких розладів, що негативно впливають на життя людини і, зокрема дитини, є дизартрія.

Дизартрія – це порушення рухового механізму мовлення за рахунок органічного ураження центральної нервової системи. Для дизартрії характерним є порушення артикуляційної моторики у вигляді зміни тону м'язів мовленнєвого апарату, обмеження об'єму їх довільних рухів, насильницькі рухи, неспокій язика, порушення дихання, голосоутворення та звуковимови. Мовлення при дизартрії нечітке, часто порушується його темп, фраза формулюється не чітко,

недоговорюється до кінця, характерними є пропуски звуків та складів. Голос зазвичай тихий, монотонний, напружений, іноді з носовим відтінком. При дизартрії страждає розвиток усіх ланок мовлення [1, с. 111].

Дизартрія у дітей є наслідком внутрішньоутробного, пренатального або раннього органічного ураження мозку, яке має специфічні риси. В першу чергу, це поєднані форми порушення психоневрологічних функцій, патогенетичний взаємозв'язок відхилень в моторному, психічному, мовному і комунікативному онтогенезі. Ці явища пов'язані з порушенням інтеграції в процесі розвитку всіх видів сприйняття: проприоцептивного, зорового, слухового, тактильного [2, с. 106].

Нерідко у дітей з дизартрією виявляється готичне піднебіння. У дошкільному віці практично у всіх дітей з дизартрією спостерігається малорухливість і скороченість під'язикової вуздечки, що тісно пов'язана з моторною активністю мовлення, починаючи з перших днів життя [2, с. 108].

Дизартрія поділяється за видами та за ступенями тяжкості. До важкої ступені вираження дизартричних явищ відносять анартрію, а до легкої форми – стерту дизартрію або мінімальні прояви дизартрії.

Вперше термін “стерта дизартрія” був уведений О. Токаревою. На думку вченої, діти з цим порушенням мовлення, більшість звуків можуть вимовляти правильно, але у спонтанному мовленні їх слабо автоматизують та диференціюють [2, с. 124].

За визначенням Л. Лопатіна, стерта дизартрія – це “мовленнева патологія, що виявляється в розладах фонетичного та просодичного компоненту мовленневої функціональної системи та виникаюча у наслідок не вираженого мікроорганічного ураження головного мозку” [3, с. 7].

Стерта форма дизартрії найчастіше діагностується після п'яти років та виявляється у порушеннях загальної, дрібної моторики, розладах та порушеннях у артикуляційному апараті, порушеннях звуковимови, просодичної сторони мовлення (мелодійності), фонетичних та фонематичних порушеннях.

Загальна моторика дітей зі стертою формою дизартрії характеризується незграбністю, швидкою втомою м'язів при виконанні активних рухів. Окрім

цього, діти з даною формою дизартрії мають проблеми з початком прямоходіння та їм важко вдається навик стрибків на одній нозі, відчують труднощі у рівному проходженні по стрічці чи дошці. Дрібна моторика таких дітей характеризується пізнім оволодінням навиків самообслуговування (зав'язування шнурків, застібання гудзиків, одягання). У дітей зі стертою формою дизартрії спостерігаються труднощі на заняттях з малювання та аплікації, внаслідок недостатнього розвитку дрібної моторики пальців рук. У молодших школярів можуть виявлятися порушення письма: “дзеркальне письмо”, заміна букв, закінчень слів, недостатній темп письмової діяльності, поганий почерк.

Серед порушень в артикуляційному апараті при стертій формі дизартрії виділяють: паретичність м'язів органів артикуляції, спастичність м'язів органів артикуляційного апарату, апраксії, гіперкінези, підвищена саливація.

При звуковимові у дітей зі стертою формою дизартрії спостерігаються викривлення, заміна чи відсутність звуків. Через схожі симптоми можна сплутати дизартричні прояви стертої форми з дислалією. Для розмежування даних порушень треба брати до уваги те, що стерта форма дизартрії, на відміну від дислалії, характеризується також порушеннями просодичної сторони мовлення. При стертій дизартрії у дітей можуть виникати труднощі при вимові слів складної складової структури, вони можуть спрощувати та пропускати деякі звуки при збігу приголосних. Різко знижується інтонаційно-виразне забарвлення мовлення. Порушується голос за силою та висотою, є наявним слабкий мовленнєвий видих. Спостерігається порушення тембру, темпу мовлення, може з'являтися нозалізація голосу [3, с. 11].

У дітей дошкільного віку зі стертою формою дизартрії найбільш поширеним є порушення вимови свистячих звуків. Найменш поширеним є порушення вимови звуків [Л] та [Р].

Для дітей зі стертою формою найбільш притаманними є порушення вимови, які проявляються одночасно в спотворенні і відсутності різних груп звуків. Окрім цього характерними також є звуковимовні порушення, які характеризуються різним видом спотворень декількох груп звуків. Наступними

йдуть порушення вимови, що характеризуються однаковим видом спотворень різних груп звуків. Менш поширеними виявляються звуковимовні розлади, що проявляються в одночасних викривленнях і замінах звуків [4, с. 4].

О. Федосова вказувала на такі особливості звуковимови дітей зі стертою формою дизартрії. Науковець зазначала, що порушення звуковимови виявляються в залежності від фонетичних умов, та носять не постійний характер. В залежності від фонетичних умов звук може вимовлятися по різному: в деяких випадках дитина вимовляє звук правильно, а в інших випадках спостерігається викривлення чи заміщення звука. Фонетичне оформлення звука залежить від його місця у слові, від довжини та складової структури. Найбільш сприятливою для правильної вимови звуків є сильна позиція звука, розташування його на початку слова у коротких словах та в словах простої складової структури [5, с. 67].

Таким чином, стерта форма дизартрії становить тяжке порушення мовлення. В залежності від виду дизартрії повинна проходити логокорекційна робота з дитиною-логопатом.

Література:

1. Другие дети: Органические поражения нервной системы у детей: Книга для родителей / Под науч.ред. И. А. Колкер. Одесса: Моряк, 2007. 248 с.
2. Белякова Л. И., Волоскова. Н. Н. Логопедия. Дизартрия. М., 2009. 287 с.
3. Архипова Е. Ф. Стертая дизартрия у детей. М., 2007. 343 с.
4. Лопатина Л. В., Серебрякова. Н. В. Преодоление речевых нарушений у дошкольников (коррекция стертой дизартрии): учеб. пособ. Спб.: “СОЮЗ”, 2000. 192 с.
5. Архипова Е. Ф. Коррекционно-логопедическая работа по преодолению стертой дизартрии у детей. М., 2008. 254 с.

ПЕДАГОГІЧНІ КОНКУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВЧИТЕЛІВ

Каденко І.В.,

к. п. н., доцент кафедри природничих дисциплін

Щетініна А.С.,

студентка психолого-педагогічного факультету

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

м. Харків, Україна

В умовах модернізації системи освіти розвиток професіоналізму педагогів займає одне з перших місць. Професійно-особистісний розвиток педагогів розглядається як функція, яка здійснюється через спеціально сформований комплекс ресурсів і створену систему управління відносинами, що забезпечує професійно-особистісний розвиток педагогічних кадрів.

В Україні для фахівців різних педагогічних професій склалася ціла система конкурсних заходів. Вищі заклади освіти також охоплені цією системою. Конкурс педагогічних здобутків, як правило, проводиться в кілька етапів, на кожному з яких учасники демонструють своє професійне кредо: і в захисті творчого проекту, його публічному представленні, і в проведенні відкритого уроку на базі іншого навчального закладу з незнайомою учнівською аудиторією, і в самоаналізі проведеного відкритого уроку. Різноманіття форм представлення професійної діяльності дає можливість широкого спектра застосування даних форм в подальшому розвитку та вдосконаленні професійної майстерності. В результаті учасники набувають досвіду, який можуть застосовувати в своїй педагогічній діяльності як в процесі навчання і виховання, так і для подальшого підвищення професійної майстерності [1].

В деяких роботах відмічається, що суб'єкти конкурсу отримують можливість стати помітними і значущими в професійному співтоваристві через оцінку професійним журі їх педагогічної діяльності. Професійні конкурси вчителів можна розглядати як педагогічну систему підвищення професійної

майстерності його учасників, так як вони виявляють певні недоліки та труднощі практичної діяльності учасників конкурсів: виявлення суперечностей, формування концептуальних основ досвіду, самоаналіз педагогічної діяльності та ін., а також формують потребу долати труднощі та потребу в самовдосконаленні. Конкурси створюють сприятливе мотиваційне середовище для професійного розвитку і зростання. А створення мотивації – від зовнішніх стимулів до формування потреби саморозвитку – це найважливіше завдання управління кадрами, що забезпечує перспективність фахівця і професійної педагогічної спільноти в цілому [2].

Дослідження педагогічних конкурсів, як інструмента управління професійним розвитком педагогів, дозволили виділити мотиви і фактори конкурсної діяльності. Як вказують учасники конкурсів, основними мотивами до участі служать професійно-особистісний інтерес, потреба в передачі набутого досвіду та прийняття досвіду інших. Факторами, які впливають на прийняття даного рішення, є: бажання придбання певного професійного статусу; бажання підвищити педагогічну майстерність, отримати визнання в педагогічному співтоваристві, прагнення стати кращим; бажання познайомитися з досвідом роботи колег.

Слід зауважити, що дослідниками даної проблематики, поряд з позитивними сторонами, визначаються і бар'єри ефективності конкурсів, які як заорганізованість, наукоподібність, формалізм та ін. Також, найкращі результати конкурсів не завжди знаходять застосування на практиці, а в подальшій професійній діяльності переможців не завжди відбуваються зміни. Деякі учасники конкурсів, здобувши перемогу, залишаються осторонь інших прогресивних напрямків професійного росту, що не дозволяє повністю використовувати їх потенціал. На думку багатьох дослідників це найсуттєвіший демотивуючий фактор професійного росту.

Дослідники даної проблематики відмічають, що конкурс не повинен бути разовим заходом. Для того, щоб конкурс став інструментом професійного розвитку педагогів, слід створити цілу систему, яка дасть можливість, як учасникам, так і організаторам та спостерігачам, здобувати нові знання, розвивати і вдосконалювати свої професійні компетенції.

М. Зелінська відмічає, що саме участь у конкурсах авторських програм, виставках педагогічних технологій та методичних засобів, творчих проектах, конкурсах «Вчитель року» – всі ці заходи сприяють розвитку творчого потенціалу вчителя [3].

Про виявлення, підтримку, розповсюдження передового педагогічного досвіду в ході проведення конкурсу студентських наукових робіт ім. В. Г. Короленка наголошується в науковій статті Тетяни Тищенко та Валентини Цини [7], що підтверджує значущість даного виду діяльності для професійного зростання майбутніх педагогів.

Каплінський В.В. та Кошолоп Т.М., розглядаючи конкурс педагогічної майстерності як засіб професійної підготовки майбутніх вчителів, стверджують, що конкурс забезпечує формування високого рівня професійної майстерності в основних її напрямках: майстерності усного мовлення, майстерності спілкування, майстерності проведення уроку та виховного заходу, майстерність володіння собою, а також майстерності розв'язання проблемних педагогічних ситуацій [4].

Формальним показником рівня професійного розвитку педагога є його кваліфікаційна категорія, а майбутнього педагога – успішність навчання. Для підтвердження своєї категорії або переходу на наступний рівень кваліфікації передбачена процедура атестації [5]. У нормативних документах про порядок проходження атестації педагогічними працівниками участь в конкурсах є показником вкладу в підвищення якості освіти та поширення власного досвіду [6].

Отже, аналіз педагогічної літератури свідчить, що конкурс виступає як засіб професійного розвитку, і майже всі конкурси мають інструментальні можливості управління професійним розвитком педагогів.

Література:

1. Дубровская В. А. Мотивация персонала: методические рекомендации. Кемерово: Изд-во КРИПКиПРО, 2009. 51 с.

2. Желнова, О.Д. Конкурс профессиональных достижений как средство повышения профессионализма педагогов. *Сб. материалов межрегиональной научно-практической конференции «Петербургская школа: уважая прошлое,*

живем в настоящем, предвосхищаем будущее...», под общей редакцией О.Б. Даутовой, В.М. Шутовой. СПб.: Издательство Александра Сазанова, 2013. 222 с.

3. Зелінська Л. М. Конкурс педагогічної майстерності. *Педагогічний пошук*. 2014. № 1. С. 70-72.

4. Каплінський В. В., Кошолуп Т. М. Конкурс педагогічної майстерності як засіб професійної підготовки майбутніх учителів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2012. Вип. 36. С. 191-198.

5. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників // Наказ №930 МОН України від 06.10.2010р.

6. Романенко Т. А. Особливості конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників. *Актуальні проблеми держави і права*. 2005. Вип. 24. С. 400-405.

7. Тищенко Т., Цина В. Конкурс студентських наукових робіт імені А.С.Макаренка у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. *Педагогічні науки*. 2013. Вип. 1. С. 162-163.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ

*Калініченко Н.В.,**практичний психолог**Чернігівський дошкільний
навчальний заклад № 59 «Білочка»**Єрошенко В.В.,**студентка факультету дошкільної,
початкової освіти і мистецтв**Національний університет**«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка**м. Чернігів, Україна*

«З усіх знань найкорисніші ті, які дають
нам правильне уявлення про самих себе
та навчають нас управлять собою.»

Клавдій

Коли дитину будять лагідні мамині руки, то дитя відчуває щастя. Чому? Тому що настає новий день, який знову буде насичений спілкуванням з усім довкола. Дитина прокидається сповнена сил і наснаги, щоб пізнавати цей світ. Хоча, не тільки пізнавати, а навіть змінювати його.

Кожна людина, орієнтуючись протягом життя в навколишньому середовищі, певним чином відображає своє ставлення до нього через призму власних емоцій.

Щоб порозумітися, недостатньо говорити однією мовою, недостатньо розуміти значення слів, які використовують співрозмовники. Багато інформації залишається поза словами: у діях, жестах, міміці, емоціях.

Вплив емоцій на спілкування і життя почали ретельно досліджувати з кінця 20-го століття. Але роздуми про емоційний інтелект йдуть досить давно: в античні часи давньогрецький філософ Платон звернув увагу на важливість емоцій у процесі навчання.

Що ж таке емоційний інтелект?

Спочатку поняття «емоційний інтелект» було пов'язане з соціальним інтелектом. Воно з'явилося саме в контексті розробки проблематики соціального інтелекту такими дослідниками, як Дж. Гілфорд, Х. Гарднер, Г. Айзенк [1, с.111-131]. Але на сучасному етапі дослідження емоційний інтелект є цілком самостійним напрямком. Можна погодитись з думкою Д.В.Ушакова, що емоційний інтелект, хоча і тісно пов'язаний з соціальним інтелектом, але має свою специфіку. Тому ці два конструктора перетинаються, а точніше – емоційний інтелект є частиною соціального інтелекту [2, с.51-64].

Визначень емоційного інтелекту на сьогодні багато. Адже в цій області працює багато вчених. Є дослідження і статті практиків і теоретиків-психологів, коучів, тренерів. Беззаперечно, що ідея емоційного інтелекту надзвичайно приваблива саме через свою глибинну вірність. На нашу думку найкраще дозволяє зрозуміти сутність емоційного інтелекту твердження: **ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОЗВОЛЯЄ БУТИ РОЗУМНИМ ЗІ СВОЇМИ ПОЧУТТЯМИ.**

Емоційний інтелект – ЕІ – це показник нашої здатності до спілкування, вміння усвідомлювати свої емоції та розуміти почуття інших людей. Емоційний інтелект – це самоусвідомлення, самоконтроль, емпатія (розуміння емоцій інших), керування відносинами.

ЕІ вважається емоційним еквівалентом пізнавального інтелекту (IQ).

Якщо уявити, що інтелект це айсберг, то інтелектуальний інтелект – це верхівка, а емоційний інтелект – то весь айсберг під водою.

У психологічній науці емоційний інтелект людини відображений в різноманітних аспектах. Дослідженням емоційного інтелекту займалися такі зарубіжні вчені, як Д. Гоулман (теорія емоційної компетентності), Р. Бар-Он (некогнітивна теорія емоційного інтелекту), Х. Вайсбах і У. Дакс (емоційний інтелект як вміння “інтелектуально” керувати своїм емоційним життям), Дж. Майер, П. Саловей, Д. Карузо (теорія емоційно-інтелектуальних здібностей) та інші. В Україні теж з'явилися дослідження з проблеми концептуалізації цього феномена, його функцій (Е. Носенко), вивчення ЕІ як детермінант внутрішньої свободи особистості

(Г. Березюк) та показника цілісного її розвитку (О. Філатова).

Термін емоційний інтелект було застосовано Пітером Саловеєм (Peter Salovey) та Джоном Д. Майєром (John D. Mayer) [3, с.233-237] у своєму сучасному звучанні в 1990 році. Вони говорили про нього як про форму соціального інтелекту, яка включає здатність відслідковувати свої власні почуття та емоції, а також почуття та емоції інших людей; розпізнавати їх та застосовувати цю інформацію для керування власним мисленням та діями.

Саловеєм та Майєром було також розпочато ряд досліджень для розробки методів вимірювання емоційного інтелекту та дослідження його значимості.

У 90-х роках Деніель Гоулман (Daniel Goleman), після знайомства із роботами Пітера Саловея та Джона Д. Майєра та співпраці з Девідом МакКлілендом (David McClelland), який належав до групи дослідників, які поставили під сумнів інформативність когнітивних тестів щодо показнику успішності людини у житті, написав власну книгу «Емоційний інтелект». Книга була вперше опублікована в 1995 році.

Розвиток поняття емоційного інтелекту відбувається двома шляхами: практичним (семінари, тренінги, програми розвитку) та науковим (тестування та дослідження).

Наприклад, найвідомішим на наш час тестом вимірювання емоційного інтелекту людини є створений у 2002 році «Тест на емоційний інтелект» Майєра-Саловея-Карузо (MSCEIT). Це стандартизований тест для вимірювання емоційного інтелекту, в якому виділяються чотири рівні емоційного інтелекту з чотирма секціями завдань на виявлення кожного з них. В 2000-х роках російськими колегами Сергієнко О.О. та Ветровою І.І. було проведено роботи по адаптації та стандартизації цього тесту (MSCEIT V2.0) для Росії. Існують і інші російськомовні методики вимірювання емоційного інтелекту – М.Холла [4]. Поруч з ними на пострадянському просторі поняття емоційного інтелекту вивчали Е.Л. Носенко, Н.В. Килимига, Г.В. Юсупова, М.А. Манойлова, Т.П. Березовська, А.П. Лобанов, А.С. Петровська, І.М. Андрєєва та ін.

Багато вчених, які досліджують емоційний інтелект, все ж погоджуються

у тому, що він є не вродженою, а опановуваною рисою, саме тому емоційний інтелект популяризувався. Створювались різні рекомендації, програми та тренінги з його розвитку.

Що дає людині розвинений емоційний інтелект?

Емоційний інтелект – це поняття, яке вражає нас своєю одночасною простотою та глибиною. Його дієвість та вплив можна зрозуміти, поглянувши на такі сфери життя:

– Школа чи робота: розвинений емоційний інтелект допомагає проходити через складності соціального життя у школі чи на робочому місці, бути лідером та надихати інших, а також будувати професійну кар'єру.

– Фізичне здоров'я: нездатність керувати емоціями часто свідчить про нездатність керувати стресом, що може призвести до серйозних проблем зі здоров'ям: підвищення кров'яного тиску, пригнічення імунної системи, підвищення ризику серцевого нападу та інсульту, прискорення процесів старіння. А розвинений емоційний інтелект допомагає значно знижувати рівень стресу.

– Ментальне здоров'я: неконтрольовані емоції та стрес роблять людину уразливою перед тривожністю та депресією. Здатність розуміти, сприймати та керувати емоціями захищає вас від ризику самотності та ізоляції.

– Взаємовідносини: людина здатна краще виражати свої почуття та розуміти почуття інших, якщо розуміє власні емоції та вміє керувати ними. Завдяки цьому спілкування стає більш ефективним, а стосунки як на роботі так і в особистому житті – стабільнішими.

Те, що емоційний інтелект стосується таких важливих сторін життя людини доводить його цінність та необхідність його розвитку.

Саме тому Саловеем та Майером було виділено чотири напрямки емоційного інтелекту:

- як ми оцінюємо та виражаємо емоції;
- що ми про них знаємо;
- як ними керуємо;
- як на їх основі приймаємо рішення.

Перший напрямок – оцінка і вираження емоцій – є у будь-якій взаємодії. Уявіть, що в певний момент ви неправильно оцінили емоцію, і, як наслідок, подумали про людину те, чого вона не мала на увазі. Зворотна сторона медалі – це потреба точно виразити власні емоції.

Висловлювати емоції так, щоб це відповідало початковому задуму, - один із виявів емоційного інтелекту.

Друга складова – це знання про емоції. Йдеться не про знання їх назв, класифікацій чи типів. Це про ширший культурний і суспільний контекст. Чи знаємо ми, що саме в нашому середовищі спричиняє певні емоції. Одні і ті самі слова і дії в різних суспільствах або менших групах можуть викликати абсолютно різні емоції.

Третя складова – як ми здатні керувати емоціями. Мова про те, щоб уміти вправно стримати емоцію, не показавши її, і про те, щоб вчасно врегулювати свій стан після того, як емоція вже проявлена.

Дослідники стверджують, що чим більш розвинений емоційний інтелект, тим легше людині натиснути на гальма і врегулювати свої емоції. Так само з емоціями інших: чи вміємо ми розвеселити сумного товариша, викликати захват, радість.

Четверта складова – це поведінка як дія у відповідь на емоції. Наприклад, мати обіймає дитину, тому що вона загубила іграшку і тепер плаче. Обійняти – це дія у відповідь на емоцію.

Таким чином, людині варто розвивати свій емоційний інтелект, аби розвинути в собі здатність до найбільшого відчуття щастя та успішної самореалізації. Адже завдяки йому ми можемо знайти баланс між розумом і почуттями та наблизитись до відчуття гармонії у житті.

Пригадайте або уявіть: перша пара в університеті, 8.30 ранку, більшість студентів не приходять вчасно, присутні на занятті не готові дискутувати про Платона й Арістотеля. Викладач не виспався, дратується, розчаровується, злиться.

Остання надія на емоційний інтелект: чим більше він розвинений, тим

простіше викладачеві зрозуміти, оцінити і врегулювати свої емоції, зберегти спокій і конструктивний діалог зі студентами.

Від емоційного інтелекту залежить, наскільки людина здатна бути емпатичною, тобто уявляти себе на місці іншого і розуміти, як інший відчувається.

Як розвивати ЕІ.

Емоційний інтелект можна розвивати протягом життя, бо він не є сталою ознакою і немає вікової межі. Але, на нашу думку, починати краще ще в дошкільному віці. Тож яким чином це можна зробити?

По-перше, варто бути спостережливим щодо емоцій. Відчуваєте здивування (образу, радість, злість) – помітьте цю емоцію: «Я дивуюсь» (ображаюсь, радію, злюсь). Відслідкуйте фізичні відчуття, що супроводжують емоції (в животі, горлі, грудях).

Подібне і з емоціями інших: бачите як хтось хвилюється, промовте собі в голові: «Ця людина хвилюється».

По-друге, якщо вам здається, що ви не завжди чітко виражаєте свої емоції, просіть про зворотній зв'язок тих, кому довіряєте. Опанування емоцій і їх контроль дозволяють приймати конструктивні рішення.

По-третє, якщо ви невпевнені чи правильно розумієте емоції інших, питайте прямо. Це не завжди доречно і можливо, але, якщо відчуваєтеся з людьми комфортно, робіть це частіше. Це дуже доречно у роботі з дітьми. Адже вони ще не завжди розуміють свої емоції та почуття, можливо саме ваше питання підштовхне їх до роздумів та усвідомлення своїх емоцій. Через усвідомлення емоцій, здатності розпізнавати та розуміти, що відчувають інші люди, відбувається управління взаємовідносинами.

По-четверте, пам'ятайте, що емоції найбільш інтенсивно задіяні тоді, коли є спілкування з іншими. Тому шлях до розвитку емоційного інтелекту – це постійний процес спілкування. Тут діє принцип переходу кількості у якість: чим більше емоцій мусите «обробити», тим легше і якісніше робитимете це згодом.

І по-п'яте, позбуйтеся табу на емоції. Так, емоції потрібно вміти

регулювати, але не уникати їх зовсім. Іноді в суспільстві існують стереотипи, які обмежують певні категорії людей на виявлення істинних емоцій та почуттів. Наприклад, чоловіки не можуть привселюдно показувати свою сентиментальність чи вразливість, не плачуть. Керівнику фірми не личить проявляти розчулення перед підлеглими.

Література:

1. Айзенк Г.Ю. Интеллект : новый взгляд // Вопр. Психологии / Г.Ю.Айзенк. – 1995. - №1. – С. 111 – 131.

2. Ушаков Д. В. Социальный интеллект как вид интеллекта // Социальный интеллект: Теория, измерение, исследования / Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. М.: Изд-во «Институт психологии РАН, 2004. С. 11–29.

3. Mayer JD. Emotional Intelligence as a Standard Intelligence / JD. Mayer, P. Salovey, DR. Caruso, G. Sitarenius. // Emotion. – 2001.- Vol. 1- Nr. 3. - P. 232-242;

4. Тест эмоционального интеллекта EQ Холла. URL: <http://psytests.org/emotional/hall.html> (дата звернення 05.11.2019)

5. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство. Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Д. Гоулман, Р. Бояцис, Э. Макки – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – С. 263 – 265.

6. Емоційний інтелект. Упорядн. А Козлова. Київ: «Вид. група «Шкільний світ», 2018. 128с. (Бібліотека «Шкільного світу»).

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ХУДОЖНІХ СВЯТ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Карач А.

*магістранта педагогічного факультету
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Основні концептуальні положення нормативно-правових документів освітньої галузі виносять на повістку дня сучасної школи (НУШ) реалізації національної ідеї у навчально-виховному процесі підростаючого покоління [2; 3; 5]. При цьому, важлива роль відводиться питанням оптимізації позакласної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл. Серед різних форм позакласних занять з фізичної культури сьогодні викликають інтерес спортивно-художні свята, як найбільш масовий захід, спроможний оновити зміст активного дозвілля різних верств населення. Використання цієї форми фізичного виховання у практиці початкової школи дасть можливість оптимізувати здоров'язбережну роботу серед молодших школярів у взаємозв'язку школа-сім'я-громадськість.

Наші дослідження підтверджують думку сучасних вчених, що використання спортивно-художніх свят, як і вся позакласна робота з фізичної культури у загальноосвітніх школах знаходяться у занедбаному стані через ряд чинників:

- неузгодженість нормативно-правової бази, що регламентує позакласну роботу школи з фізичного виховання із її фінансовим підкріпленням;
- низький рівень поінформованості педагогів щодо організації та методик проведення занять;
- відсутність упорядкованої предметної методичної допомоги учителям початкових класів у проектуванні форм позакласної діяльності та проведенні спортивно-художніх свят;
- не розробленість змісту, програмного матеріалу щодо планування позакласних занять у початкових класах.

У методичній літературі, періодичній пресі спортивно-художніми святами часто називають спортивні змагання, інші масові заходи [1; 6]. Справді, добре організовані змагання з парадами відкриття і закриття, урочистим нагородженням переможців своєрідні свята спорту. Проте, за дослідженням Б. Шияна, фізкультурно-художнє свято — це комплексний захід, який включає в себе не тільки спортивні (змагання, показові виступи, конкурси, вікторини, ігри, лотереї та ін.), а й художні, мистецькі фрагменти [6].

Спортивно-художнє свято складається з трьох частин: руханкової, спортивної та художньої. Руханкова, або фізкультурна частина — це «довільні фізичні вправи», тобто масові гімнастичні виступи, а елементи художньої самодіяльності — це пісні, танці, цікаві розповіді з історії розвитку спорту, життя народу. І ця частина свята готується не менш прискіпливо, ніж спортивна. Спортивна частина - насичена різноманітними видами спорту. Такі спортивно-художні свята певною мірою дають змогу реалізувати прагнення учнів початкових класів гармонійно поєднати цікавість до спорту і мистецтва.

Наші спостереження, а також співбесіди, проведені учителями-практиками, засвідчують про те, що до організації свята, складання програми і сценарію, підготовки його окремих фрагментів залучаються практично всі вчителі й учні.

Так, під керівництвом учителя малювання молодші школярі готують виставку творчих робіт спортивної тематики, оформляють місце проведення свята плакатами, дружніми шаржами, випускають блискавки в ході свята, влаштовують конкурси малюнків, готують афіші, запрошення.

Інша група школярів під керівництвом учителя початкових класів та музики добирає відповідне музичне оформлення, музичний супровід до масових і показових виступів, розробляє програму виступу художніх колективів та індивідуальних виконавців.

Під керівництвом заступника директора з виховної роботи, а також учителя фізики радіогурток радіофікує місце проведення свята [6].

Учителі літератури організовують конкурси самодіяльних поетів, декламаторів.

Учитель трудового навчання разом зі школярами готує вітрини для виставок, різноманітні підставки, прапорці та інший необхідний інвентар, обладнання.

Бібліотека формує виставку спортивної літератури. Крім цього, фотогурток може розробити монтажні сюжети свята і рекламувати їх до, протягом і після свята; клуби юних філателістів і філергістів можуть оформити виставку марок і значків спортивної тематики.

Виняткове місце у програмі спортивно-художнього свята посідають чисто спортивні заходи, а саме: змагання, народні ігри та розваги, товариські зустрічі та показові виступи, «Веселі старти» й естафети, конкурси і вікторини.

Наші спостереження, рекомендації учителів-практиків засвідчують про необхідність проведення наступного дня по святі розширеного підсумкового засідання оргкомітету. На ньому проходить аналіз й оцінка ефективності роботи всіх залучених до підготовки і проведення свята. Одночасно виявляються успішні дії та хиби, щоби врахувати їх у майбутньому. З метою пропаганди на видних варто місцях вивішувати таблиці з результатами змагань, конкурсів, ігор, а на кінець фотомонтажа – фотографії переможців, окремі фрагменти свята (особливо масові), на яких може знайти себе кожен учасник.

З метою впровадження спортивно-художніх свят у практику позакласної роботи з фізичної культури, можемо рекомендувати:

1. У системі підготовки учителів початкових класів передбачити вивчення наступних тем:

- Історична ретроспектива становлення спортивно-художніх свят, їх місце в календарній обрядовості українців.

- Вивчення досвіду проведення спортивно-художніх свят у народних школах, спортивних товариствах минулого та практиці сучасних шкіл за матеріалами фахового видання «Фізичне виховання в школах України».

- Провести практикум із розроблення сценаріїв спортивно-художніх свят з дотриманням вимог щодо їх організаційно-методичного забезпечення.

- Провести серед студентів конкурс на кращу розробку сценарію свята, приуроченому датам народного календаря.

- Провести серед студентів спортивно-художнє свято, використовуючи сюжети казок, між предметні зв'язки, календарну обрядовість тощо.

2. Методичним службам системи післядипломної освіти:

- Опрацювати під час курсової підготовки теми «Особливості організаційно-методичного забезпечення спортивно-художніх свят в системі позакласних занять учнів початкових класів»;

- Створити творчі групи для розробки сценаріїв, проектів спортивно-художніх свят відповідно до пір року (весняний, літній, осінній, зимовий період);

- Провести обмін досвідом роботи щодо проведення спортивно-художніх свят через відвідування відкритих заходів на базах загальноосвітніх шкіл.

3. У освітянській пресі ширше висвітлювати матеріали проведення цього позакласного заходу.

Отже, спортивно-художні свята мають високі можливості щодо масового залучення учнів молодшого шкільного віку до систематичних занять руховою активністю. На наш погляд вони спроможні підняти на якісно новий рівень відношення школярів до занять з фізичної культури, як чинника зміцнення їхнього здоров'я.

Література:

1. Ковальова Н. В., Андреева О. В. Проблеми організації вільного часу як умови розвитку рекреаційної діяльності старшокласників. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка*. Чернігів, 2011. Вип. 91. С. 24-27.

2. Національна доктрина розвитку освіти : Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

3. Про затвердження заходів на виконання розпорядження КМУ від 5 жовтня 2009 р. № 1622-р «Про затвердження заходів щодо розвитку загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти до 2012 року» : Наказ Міністерства освіти і науки України № 20 від 20.01.2010 р. [Електронний

ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

4. Про оздоровлення та відпочинок дітей : Закон України № 375-VI від 04.09.2008 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/375-17>.

5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан». 2004. 248 с.

Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Квакуш Є.А.

*магістрант кафедри теорії та історії педагогіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

Однією з важливих умов модернізації системи освіти в Україні є професійна підготовка викладачів вищої школи, здатних успішно вирішувати різноманітні навчально-педагогічні ситуації в контексті вищої школи.

Актуальність даної теми обумовлюється підвищенням ролі педагогічних задач в процесі формуванні професійної етики майбутнього викладача вищої школи.

Здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу, стиль поведінки, тактовність, етики сьогоднішній день є одним із найважливіших завдань, які зазначені в Законі України «Про освіту» (2017 р.),

Все необхіднішим для сучасного фахівця стає питання знання нормативної та професійної етики, що регламентує поведінку людей в суспільстві в цілому.

Однією з найважливіших завдань вищої освіти - формування моральної особистості та майбутнього фахівця, для вирішення як професійних так і особистих питань.

Проблемі розв'язування педагогічних задач, у своїх дослідженнях аналізують О. Абдуліна, С. Гончаренко, І.Зязюна, Н.Кузьміна, С.Максименко, Є.Мілерян, К.Платонов, В.Сластьонін, Л. Спирін, М.Ярмаченко, Г. Балла, Н. Бордовської, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, М. Левіної, Г. Сухобської, Л., М. Фрідмана, Фрункіна, О.Матвієнко, Г.Чернова, А.Чернишова та ін.

Сучасні дослідження пов'язані з розробкою методики розв'язання педагогічних задач – Ю. Кравченко, І. Мельникова, Н. Дяченко; технології розв'язання педагогічних задач – О. Вознюк, О. Дубасенюк, В. Желанова, Л. Мільто.

Присвячували свої наукові праці з питань формування професійно-етичної культури сучасні науковці-педагоги: О. Дубасенюк, О.М.Пехота, В.О. Огнев'юк, Л. Хоружа, К. Журба, В. Киричок, В. Адресев та ін.

Як і в кожній професійній етиці є свої цінності, норми та принципи (військова, лікарська, юридична) так і етика педагога – це особлива ніша в соціальній сфері. Її сутність і зміст, як і будь-якої професійної етики, послідовно розкривається за допомогою аналізу у якій виділяють чотири основні аспекти: 1) етика ставлень педагога до об'єкта праці, до предмета своєї діяльності; 2) етика стосунків «педагог – учень», що розглядає, принципи, вимоги стосунків як до учня так і до педагога; 3) етика стосунків «педагог – педагог», де розкриваються ті стосунки, що регламентовані специфікою діяльності педагога; 4) етика стосунків педагога й адміністрації.

Професійна етика - моральний кодекс, який існує майже у кожній професії. Це сукупність правил поведінки, що забезпечує моральний характер взаємовідносин, пов'язаних із професійною діяльністю, а також галузь науки, яка вивчає специфіку моралі та норм поведінки в різноманітних видах діяльності.

Кодекс професійної етики необхідний для забезпечення впевненості в якості послуг, що надаються представником професії. Професійна етика існує в діяльності, що має постійний характер та елементи морально-психологічного плану, які складаються протягом часу.

Положення Етичного кодексу ученого України також підтверджують важливість існування професійної етики в соціальній сфері. Деякі з цих

положень: учений має з повагою ставитися до своїх учнів і до їхнього вільного й критичного мислення.; учений має об'єктивно ставитися до учнів, утримуючись від неетичних форм оцінок; учений не розголошує інформацію особистого характеру щодо своїх учнів.[3]

Теоретичне обґрунтування проблеми професійної етики педагога потребує визначення базового поняття «етика». Етика (від грецьк. - звичай) - система моральних норм і цінностей, що є характерною для певної культурної або релігійної спільноти, соціальної чи професійної групи людей.[5,с.204]

Професійна етика – система конкретизованих моральних норм і принципів з урахуванням особливостей тієї чи іншої професійної діяльності людей[1,с.13]

Педагогічна етика - самостійний розділ професійної етики, яка конкретизує загальнолюдські принципи моралі відповідно до умов професійно-педагогічної діяльності [6,с.640-641].

На сьогоднішній день проблема розв'язування педагогічних задач є важливою засобом формування професійної етики майбутнього викладача вищої школи.

За Л. Мільто стратегічним задачам характерна суттєва зміна об'єкта. *Тактичні задачі* мають на меті реалізацію стратегічної задачі відповідно до плану її вирішення. Вони передбачають формування необхідних якостей особистості. Оперативні задачі мають елементи розв'язання тактичних й стратегічних задач. Мета: спрямувати окремі дії й вчинки у певне русло [4, с.43].

Н.Дяченко розробила поетапну схему процесу розв'язання педагогічних задач для майбутніх викладачів університету: 1) визначення проблеми : широкий аналіз поданої ситуації ,виявлення і обговорення можливих причин , місця виникнення і учасників ситуації; 2) аналіз задачі: формулювання задачі та здійснення пошуку її розв'язання; 3) генерація можливих розв'язків : пошук творчого вирішення задачі на основі виокремлення повного спектру ефективних рішень для досягнення результату; 4) вибір доцільного розв'язку: оцінка розв'язків (виявлення слабких і сильних сторін),вибір для найефективнішого для конкретної педагогічної

задачі; 5)реалізація запланованого розв'язання, що вимагає планування дій;
б)оцінка отриманого результату: результат співвідноситься зі зразком –
ідеалом(якщо він є),рефлексія результатів,визначення подальших задач[2,с.38]

Аналіз педагогічних ситуацій, ефективність розв'язання педагогічних задач, правильність прийнятих вчителем рішень великою мірою залежить від особистісних якостей педагога . Саме під час вирішення педагогічних задач виявляються педагогічна спрямованість, ціннісні орієнтації, інтелектуальні, емоційні, вольові якості вчителя. Ці якості впливають на успішність досягнення поставленої мети та свідчать про рівень сформованості професійної етики та готовності педагога до творчого розв'язання педагогічних задач.

Підсумовуючи вищесказане можна зробити висновок: Педагогічні задачі є важливим засобом формування професійної етики майбутнього викладача вищої школи та підготовки до професійної педагогічної діяльності. Формування професійно-етичних якостей впливає на майбутнього педагога, завдяки яким створюється позитивна морально-етична атмосфера у відносинах з учасниками освітнього процесу.

Література:

1. Бралатан, Василь Петрович. Професійна етика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Бралатан, Л. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко ; Вінниц. держ. аграр. ун-т. - К. : Центр учбової л-ри, 2011. - 251 с
2. Дяченко Н.О. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів : навч.пос. – К. : Видавництво Ліра-К , 2015. – 84 с.
3. Етичний кодекс ученого України[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09>
4. Мільто Л. О. Методика розв'язання педагогічних задач / Л. О. Мільто. – Суми: видавничо-виробниче підприємство „Мрія ЛТД”, 2000. – 132 с.
5. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін. ; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори) ; І. О. Покаржевська (художнє оформлення). — Київ : Абрис, 2002. — 742 с.

6. Хоружа Л. Л. Педагогічна етика / Х. Х. Хоружа// Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України ; гол.ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 640–641.

